

Beschermingsbewind: ook voor de deurwaarder zo fijn?

Een onderzoek naar de bijzonderheden die zich voordoen bij de verkrijging van een executoriale titel en de tenuitvoerlegging hiervan, als de debiteur onder beschermingsbewind is gesteld

Naam:	K.A. van den Hoven
Studentnummer:	2095518
Opleiding:	HBO-Rechten
Blok:	E3/E4
Plaats, datum:	Tilburg, 28 mei 2018
Onderwijsinstelling:	Juridische Hogeschool Avans & Fontys Tilburg
Organisatie:	Van Arkel gerechtsdeurwaarders & incasso
Naam afstudeerbegeleider:	mr. H.P. van der Linden
Naam eerste afstudeerdocent:	mr. F.G.J. van der Kruis
Naam tweede afstudeerdocent:	mr. U. Heeffer

Beschermingsbewind: ook voor de deurwaarder zo fijn?

Een onderzoek naar de bijzonderheden die zich voordoen bij de verkrijging van een executoriale titel en de tenuitvoerlegging hiervan, als de debiteur onder beschermingsbewind is gesteld

Naam:	K.A. van den Hoven
Studentnummer:	2095518
Opleiding:	HBO-Rechten
Blok:	E3/E4
Plaats, datum:	Tilburg, 28 mei 2018
Onderwijsinstelling:	Juridische Hogeschool Avans & Fontys Tilburg
Organisatie:	Van Arkel gerechtsdeurwaarders & incasso
Naam afstudeerbegeleider:	mr. H.P. van der Linden
Naam eerste afstudeerdocent:	mr. F.G.J. van der Kruis
Naam tweede afstudeerdocent:	mr. U. Heeffer

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie die ik heb geschreven in het kader van mijn afstudeeronderzoek bij Van Arkel gerechtsdeurwaarders & incasso. Deze scriptie zou niet tot stand zijn gekomen zonder de hulp en steun van anderen. Daarom wil ik hierbij graag mijn dank uitspreken aan de personen die de totstandkoming ervan mogelijk hebben gemaakt. Ten eerste wil ik Jimmy van der Linden en Barbara Vermeulen bedanken voor hun intensieve begeleiding en toewijding. Ook wil ik de incassomedewerkers van team Tussenpersonen bij Van Arkel bedanken voor de tips die zij hebben gegeven bij het schrijven van deze scriptie en voor het delen van hun (praktijk)ervaringen. Verder zou ik graag de bewindvoerders en de incassomedewerkers die ik heb geïnterviewd willen bedanken voor de tijd die zij hebben genomen om alle vragen te beantwoorden. Ten slotte wil ik mijn stagedocent, Frank van der Kruis, bedanken voor zijn opbouwende commentaar, geduld en zijn positieve houding tijdens het schrijven van deze scriptie.

Met veel plezier heb ik mij verdiept in het beschermingsbewind in combinatie met de deurwaarderspraktijk en ik hoop dat u met evenveel genoegen deze scriptie zult lezen.

Kyarah van den Hoven

Tilburg, 28 mei 2018

Inhoudsopgave

Samenvatting

Hoofdstuk 1: Inleiding	8
1.1 Probleembeschrijving	8
1.2 Centrale vraag.....	9
1.3 Doelstelling.....	9
1.4 Deelvragen.....	10
1.5 Verantwoording van de bronnen en methoden	10
1.6 Leeswijzer	11
Hoofdstuk 2: Het wettelijk kader van beschermingsbewind	12
2.1 De verschillende soorten beschermingsmaatregelen.....	12
2.2 De instelling van het bewind	13
2.3 De goederen die onder bewind kunnen worden gesteld	13
2.4 De benoeming van een bewindvoerder	14
2.5 De taken van de bewindvoerder	14
2.6 Het budgetplan	15
2.7 Inschrijving in het Centraal Curatele- en bewindregister	15
2.8 Het einde van het bewind	15
Hoofdstuk 3: De rechtsgevolgen van het bewind	16
3.1 Rechtshandelingen vóór datum bewind	16
3.2 Rechtshandelingen tijdens bewind	16
3.2.1 Beheershandeling tijdens bewind.....	16
3.2.2 Beschikken tijdens bewind	17
3.2.3 Schulden die voortspruiten uit een (rechts)handeling tijdens bewind.....	17
3.2.4 De visie van bewindvoerders	18
3.2.5 De uitvoering binnen Van Arkel.....	19
3.3 Rechtshandelingen na afloop van het bewind	19
Hoofdstuk 4: De start van de gerechtelijke procedure bij bewind	20
4.1 De minnelijke fase	20
4.2 De civiele procedures in Nederland	20
4.3 Materiële en formele procespartij	21
4.4 Knelpunten bij civiele procedures	21
4.4.1 Bewindvoerder niet genoemd in de dagvaarding.....	21
4.4.2 Er zijn meerdere debiteuren, waarvan er één onder bewind is gesteld.....	23
4.4.2.1 Bewind en huwelijk/geregistreerd partnerschap	24

4.4.2.2 Bewind bij één vennoot	25
4.4.3 Onderbewindstelling na dagvaarding	25
4.4.4 Huur in combinatie met onderbewindstelling	26
4.4.5 Vonnis gewezen zonder bewindvoerder	26
4.4.6 Vonnis betekend aan debiteur	28
4.5 Gedragsregels bij de betekening	28
4.6 De visie van bewindvoerders	29
4.7 De uitvoering binnen Van Arkel	30
Hoofdstuk 5: De executoriale maatregelen bij beschermingsbewind	31
5.1 De betekening van het beslagexploot	31
5.2 Beslag op roerende zaken	32
5.2.1 Knelpunten bij beslag roerende zaken	32
5.2.1.1 Minieme executieopbrengst en betalingsonmacht	32
5.2.1.2 Betalingsregeling treffen om executieverkoop te voorkomen	33
5.3 Niet-periodiek derdenbeslag	33
5.3.1 Knelpunten bij beslag op niet-periodieke betalingen	34
5.3.1.1 Debiteur kan niet meer voorzien in eerste levensbehoeften	34
5.4 Periodiek derdenbeslag	36
5.5 Beslag op onroerende zaken	36
5.5.1 Knelpunten bij beslag onroerende zaken	36
5.5.1.1 Beslag mag debiteur niet in dwangpositie brengen	37
5.6 Ontruiming	37
5.6.1 Knelpunten bij ontruiming	37
5.6.1.1 Noodtoestand aan de zijde van de onder bewind gestelde	38
5.7 Gedragsregels	38
5.8 De visie van bewindvoerders	38
5.9 De uitvoering binnen Van Arkel	39
Hoofdstuk 6: Beschermingsbewind in combinatie met schuldhulpverlening of Wsnp	40
6.1 Schuldhulpverlening	40
6.1.1 Schuldhulpverlening in combinatie met beschermingsbewind	41
6.2 Wet schuldsanering natuurlijke personen	42
6.2.1 Wsnp in combinatie met beschermingsbewind	43
6.3 Gedragsregels	44
6.4 De visie van bewindvoerders	44
6.5 De uitvoering binnen Van Arkel	44
Hoofdstuk 7: Conclusies en aanbevelingen	46

7.1 Schulden die tijdens het bewind zijn ontstaan	46
7.1.1 Conclusies	46
7.1.2 Aanbevelingen	46
7.2 Het voeren van een gerechtelijke procedure	46
7.2.1 Conclusies	46
7.2.2 Aanbevelingen	47
7.3 Het betekenen van een vonnis/beslagexploot	47
7.3.1 Conclusies	47
7.3.2 Aanbevelingen	47
7.4 Het nemen van executiemaatregelen	47
7.4.1 Conclusies	47
7.4.2 Aanbevelingen	48
7.5 Bewind in combinatie met schuldhulpverlening of Wsnp.....	49
7.5.1 Conclusies	49
7.5.2 Aanbevelingen	50
Bronnenlijst	51
Jurisprudentielijst	53

Samenvatting

De medewerkers van Van Arkel zouden graag willen weten of zij op dit moment op de juiste wijze handelen in dossiers waarin de debiteur onder bewind is gesteld, gelet op de wet, de gedragsregels en de belangen van bewindvoerders. Daarom is er een onderzoek gedaan naar de bijzonderheden die zich voordoen bij de verkrijging van een executoriale titel en de tenuitvoerlegging hiervan, als er sprake is van beschermingsbewind. Hierbij is onderzocht of de medewerkers deze bijzondere regels ook in acht nemen. De doelstelling van dit rapport betreft het geven van aanbevelingen over de processuele- en executoriale stappen die de medewerkers van Van Arkel het beste kunnen nemen in het geval van beschermingsbewind. Door middel van een literatuuronderzoek, het analyseren van wet- en regelgeving, een jurisprudentieonderzoek en een interview onder verschillende bewindvoerders en incassomedewerkers is er uitvoering gegeven aan het opstellen van deze scriptie. Ten eerste krijgt Van Arkel weleens te maken met dossiers waarin de vordering ten tijde van het bewind is ontstaan, terwijl het bewind stond ingeschreven in het Centraal Curatele- en bewindregister (kortweg: CCBR) en de bewindvoerder geen goedkeuring heeft gegeven voor het aangaan van de overeenkomst. De vordering kan in dit geval niet op de onder bewind staande goederen worden verhaald. Aangezien het in de praktijk gebruikelijk is dat alle goederen onder bewind worden gesteld, biedt de debiteur dus geen verhaal. Hiervan zal de opdrachtgever op de hoogte moeten worden gesteld, waarbij aan de opdrachtgever de keuze wordt gelaten hoe Van Arkel het dossier verder moet oppakken. Op dit moment blijkt dat de meeste medewerkers niet weten hoe zij in zo'n geval moeten handelen. Er kan daarom het beste voor worden gekozen om een stapsgewijze uitleg in een werkinstructie op te nemen. Als Van Arkel een gerechtelijke procedure start tegen een onder bewind gestelde debiteur, doet zich tevens een bijzonderheid voor. In dat geval dient het kantoor er rekening mee te houden dat de bewindvoerder wordt gedagvaard in plaats van de debiteur. Dit geldt in alle procedures betreffende de onder bewind staande goederen, hieronder mede begrepen huurzaken en procedures van de echtgenoot waarmee de onder bewind gestelde in (beperkte) gemeenschap van goederen is gehuwd. Wordt de bewindvoerder niet gedagvaard, dan leidt dit in beginsel tot niet-ontvankelijkheid van de eisende partij. Bij Van Arkel gaat het dagvaarden meestal goed omdat, alvorens de debiteur wordt gedagvaard, het CCBR wordt geraadpleegd. Als de bewindvoerder zich pas na de start van de gerechtelijke procedure meldt, dan zal vanaf dat moment tevens alle correspondentie aan hem gericht moeten worden en niet meer aan de onder bewind gestelde. Dit gebeurt bij Van Arkel ook. Na de procedure zullen ook het vonnis en het daarop volgende beslagexploot moeten worden betekend aan de bewindvoerder. De deurwaarder heeft geen verplichting om het CCBR te raadplegen, maar als de bewindvoerder zich al eerder heeft gemeld en de betekening geschiedt alsnog aan de debiteur, dan is dit op straffe van nietigheid. In de praktijk blijkt dat Van Arkel altijd betekent aan de bewindvoerder als die zich heeft gemeld. Wel zouden de medewerkers er, mede gelet op de gedragsregels, voor kunnen kiezen om ook hierbij standaard het CCBR te raadplegen, ook al kent de wet geen sancties als de medewerkers dit nalaten. Zo kan er namelijk voor worden gezorgd dat er in nog meer gevallen juist wordt betekend en dit is voor alle partijen prettig. Als een vonnis is verkregen, staan de deurwaarder bij een onder bewind gestelde debiteur dezelfde executoriale mogelijkheden ter beschikking als normaal. Navraag onder verschillende bewindvoerders heeft uitgewezen dat loonbeslag het minst belastend is voor de onder bewind gestelde debiteur. De medewerkers van Van Arkel geven aan dat dit ook de beslagvariant is waar zij het vaakst voor kiezen in het geval van bewind, waardoor zij op dit moment op de juiste wijze handelen. Ten slotte dienen de medewerkers, als beschermingsbewind samenloopt met Wsnp of schuldhelpverlening, de rente stop te zetten en eventueel gelegde beslagen op te heffen, waarna ook de correspondentie omtrent de schulden enkel nog met de schuldhelpverlener of Wsnp-bewindvoerder mag verlopen. In de praktijk blijkt dat de medewerkers zich hier ook aan houden.

Hoofdstuk 1: Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ten eerste de aanleiding en het daarbij behorende probleem van het onderzoek besproken. Daarna volgen de centrale vraag, de doelstelling en de deelvragen. Vervolgens zijn de bronnen en methoden van dit onderzoek verantwoord. Ten slotte volgt de leeswijzer van het rapport.

1.1 Probleembeschrijving

Van Arkel gerechtsdeurwaarders & incasso (hierna: Van Arkel) betreft een deurwaarderskantoor met zeven vestigingen in Nederland. Het bedrijf houdt zich zowel bezig met minnelijke incasso als gerechtelijke incasso. Onder minnelijke incasso worden de werkzaamheden verstaan die zien op het aansporen van een debiteur om tot betaling over te gaan, zonder dat hierbij een gerechtelijke procedure wordt gestart. Hieronder vallen bijvoorbeeld het versturen van aanmaningen en het telefonisch benaderen van de debiteur. Als het minnelijke traject niet leidt tot betaling, kan worden overgegaan tot gerechtelijke incasso, waarin de juridische procedure wordt opgestart.

Sommige zaken die bij Van Arkel worden aangebracht zijn relatief eenvoudig. Hierbij heeft de debiteur slechts één schuld en kan er over het algemeen vrij snel tot een oplossing worden gekomen om algehele betaling te verkrijgen. Er zijn echter ook debiteuren met een problematische schuldenlast. Deze debiteuren hebben vaak meerdere schuldeisers.

Voor personen die hun geldzaken niet goed op orde kunnen krijgen, bestaat de mogelijkheid tot het aanstellen van een beschermingsbewindvoerder. Beschermingsbewind betreft één van de beschermingsmaatregelen uit Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. Een bewindvoerder is in principe niet bedoeld om de schulden van de onder bewind gestelde te regelen, maar een bewindvoerder behartigt wel de financiële belangen van degene die zijn financiële zaken niet meer zelf kan regelen. Onder anderen verslaafden of personen met dementie kunnen onder bewind worden gesteld. De bewindvoerder beheert het vermogen van degene die onder bewind staat.

Omdat een beschermingsbewindvoerder niet bedoeld is om de schulden van iemand op te lossen, kan er naast een beschermingsbewindvoerder ook een schuldhelpverlener worden toegewezen door de gemeente. In tegenstelling tot bewindvoering is schuldhelpverlening wél bedoeld om de schulden van een persoon te regelen. De schuldhelpverlener probeert om met alle schuldeisers tot een regeling te komen. Als niet tot een regeling kan worden gekomen met de schuldeisers door middel van schuldhelpverlening, is de laatste optie voor de debiteur om een verzoek te doen aan de rechtbank om te worden toegelaten tot de Wet schuldsanering natuurlijke personen (hierna: Wsnp). De Wsnp is een wettelijk traject om de schulden te saneren, onder toezicht van een Wsnp-bewindvoerder. Een Wsnp-traject duurt 36 maanden. Indien een persoon wordt toegelaten tot de Wsnp en zich gedurende het traject aan alle verplichtingen van de Wsnp houdt, kan na afloop van deze periode een zogenaamde schone lei worden verleend. Dit betekent dat de restschulden na afloop van de Wsnp niet meer opeisbaar zijn.

Van Arkel heeft regelmatig te maken met debiteuren die een beschermingsbewindvoerder hebben, in een schuldhelpverleningstraject zitten of in een Wsnp-traject zitten. Van Arkel kent naar schatting 127.400 debiteuren, waarvan ongeveer 34.300 debiteuren een (bekende) beschermingsbewindvoerder, Wsnp-bewindvoerder of schuldhelpverlener hebben. De probleemsituatie die zich binnen Van Arkel met name voordoet, is gericht op beschermingsbewind. Omdat schuldhelpverlening en Wsnp hier echter enkele samenhang mee hebben, zullen deze onderwerpen daar waar nodig eveneens worden besproken.

De probleemsituatie die binnen Van Arkel speelt, is het feit dat er met debiteuren die onder bewind zijn gesteld op een andere manier moet worden omgegaan dan met de overige debiteuren. Er bestaat, in het geval van een onder bewind gestelde debiteur, een spanningsveld tussen de gerechtsdeurwaarder en de bewindvoerder. Het belang van de gerechtsdeurwaarder, om de vordering van zijn opdrachtgever te verhalen, staat tegenover het belang van de bewindvoerder, die het vermogen van de onder bewind gestelde wil veiligstellen. Deze tegenstrijdige belangen komen ook naar voren in de praktijk. Ten eerste spelen de problemen in de minnelijke fase. Dit is de fase waarin de debiteur onder andere de sommaties van Van Arkel ontvangt. De vraag hierbij is bijvoorbeeld of Van Arkel altijd dient na te gaan of een debiteur onder bewind is gesteld alvorens de medewerkers de debiteur aanschrijven. Voorts doen zich in de praktijk enkele problemen voor in de gerechtelijke fase. Er kan hierbij bijvoorbeeld gedacht worden aan de situatie dat een debiteur is gedagvaard en er een vonnis is gewezen. Al die tijd heeft Van Arkel niks vernomen van de bewindvoerder, maar na dato vonnis meldt de bewindvoerder zich met de mededeling dat de debiteur al vóór de datum van dagvaarding onder bewind is gesteld en dat er daarom helemaal geen procedure tegen de onder bewind gestelde gestart had mogen worden. De vraag is daarbij wat de gevolgen van dit bewind zijn voor het vonnis. Verder kan men zich afvragen of bijvoorbeeld in het geval van ontruiming ook de bewindvoerder moet worden gedagvaard, nu deze ontruiming praktisch gezien niks met het bewind te maken heeft. Waar verder de knelpunten zitten, is in de executoriale fase van art. 430 e.v. van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (hierna: Rv), de fase waarin de tenuitvoerlegging plaatsvindt van een executoriale titel. Men kan bijvoorbeeld denken aan de situatie dat er door de deurwaarder beslag wordt gelegd op de beheerrekening die de bewindvoerder voor de onder bewind gestelde heeft geopend. De deurwaarder kan zo wellicht de vordering van zijn opdrachtgever verhalen, maar de bewindvoerder kan op die manier de vaste lasten van de onder bewind gestelde niet meer betalen. Dit spanningsveld ziet men ook terug bij een beslag op roerende zaken, als deze zaken onder bewind zijn gesteld. Dit beslag is misschien wettelijk gezien mogelijk, maar de vraag is of dit conform de gedragsregels ook geoorloofd is.

De gerechtsdeurwaarders, maar ook de incassomedewerkers die de dossiers voorbereiden, zouden graag willen weten of zij in de praktijk op de juiste wijze omgaan met het bovengenoemde spanningsveld, mede gelet op de wet, de gedragsregels en de belangen van beschermingsbewindvoerders. Het is voor de medewerkers immers van belang dat zij weten waar zij op moeten letten bij de dossierbehandeling van dit soort debiteuren, zodat zij overzichtelijk krijgen hoe de vordering het beste kan worden verhaald. Voor Van Arkel is het immers van belang dat de executiemaatregelen die de deurwaarders nemen in het geval van bewindvoering, er niet toe leiden dat de debiteur een beroep gaat doen op de Wsnp. In dat geval zal een deurwaarder namelijk vrijwel niks meer mogen ondernemen en hierbij kan de vordering van de opdrachtgever niet meer volledig worden verhaald, omdat (veelal) na afloop van de Wsnp de eerder genoemde schone lei wordt verleend.

1.2 Centrale vraag

De centrale vraag luidt als volgt: "Wordt er binnen Van Arkel rekening gehouden met de bijzondere aspecten die op basis van de wet en met inachtneming van de gedragsregels en de belangen van de bewindvoerder gelden, als het kantoor een gerechtelijke procedure start of executoriale maatregelen wil nemen bij een onder bewind gestelde debiteur?"

1.3 Doelstelling

Op 28 mei 2018 worden er aanbevelingen gegeven over de processuele- en executoriale stappen die de deurwaarders bij Van Arkel het beste kunnen nemen in het geval van

beschermingsbewind. Deze aanbevelingen worden verwerkt in een overzichtelijke werkinstructie die is bedoeld voor de incassomedewerkers, zodat zij zelfstandig de dossiers kunnen voorbereiden voor de betreffende deurwaarders.

1.4 Deelvragen

Voor de ondersteuning van de centrale vraag zijn er verschillende deelvragen opgesteld. De deelvragen luiden als volgt:

- Deelvraag 1: Wat houdt een onderbewindstelling in de zin van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek in?
- Deelvraag 2: Wat zijn de juridische gevolgen van een onderbewindstelling?
- Deelvraag 3: Welke procesrechtelijke complicaties doen zich voor als een debiteur onder bewind staat?
- Deelvraag 4: Welke executiemaatregelen zijn er wettelijk en gedragsrechtelijk gezien mogelijk als een debiteur onder bewind staat?
- Deelvraag 5: Welke complicaties doen zich voor als er naast een onderbewindstelling van een debiteur, ook een schuldhulpverleningstraject of Wsnp-traject loopt?
- Deelvraag 6: Hoe wordt er door bewindvoerders en incassomedewerkers in de praktijk omgegaan met onder bewind gestelde debiteuren?

1.5 Verantwoording van de bronnen en methoden

Om de deelvragen en de centrale vraag te kunnen beantwoorden, is er zowel onderzoek van het recht als onderzoek van de praktijk gedaan.

Om bij het rechtsbronnen- en literatuuronderzoek tot betrouwbare informatie te kunnen komen, is ten eerste bij het jurisprudentieonderzoek, voor zover mogelijk, gebruikgemaakt van arresten van de hoogste Nederlandse rechters, zoals de Hoge Raad. De hoogste Nederlandse rechters worden immers geacht het meeste gezag te hebben en arresten van deze rechters worden ook regelmatig door lagere rechters aangehaald. Uitspraken van rechtbanken of gerechtshoven zijn enkel in de scriptie opgenomen indien meerdere uitspraken hetzelfde standpunt bevestigen, dan wel als zich in de lagere rechtspraak een relevante casus voordoet die het wettelijk kader kan verduidelijken. Verder is er bij de literatuur met name gebruikgemaakt van handboeken die worden aanbevolen aan rechtenstudenten. Deze handboeken worden door de hogeschool immers als erg belangrijk gezien om de leerstof te kunnen beheersen. Bij de elektronische bronnen die zijn gebruikt, is gekozen voor de meest recente bronnen. De elektronische bronnen die zijn gebruikt, dateren van hooguit drie jaar geleden. Daarbij zijn in principe alleen elektronische bronnen opgenomen als de inhoud hiervan is geschreven door een bekende auteur, bij voorkeur een jurist. Indien er geen auteur bekend is bij de elektronische bron, dan is deze in principe niet opgenomen in deze scriptie, tenzij de informatie door een andere bron wordt ondersteund. Verder is er bij de tijdschriften die zijn gebruikt, enkel gebruikgemaakt van juridische vaktijdschriften, omdat geacht wordt dat de juristen die de artikelen hebben geschreven beschikken over de juiste kennis. Ten slotte wordt er bij de verschillende wetten en Kamerstukken die zijn gebruikt, aangenomen dat deze bronnen algemeen gezag hebben en daardoor niet meer hoeven te worden verantwoord.

Voor de betrouwbaarheid van het onderzoek van de praktijk, is ervoor gekozen om beschermingsbewindvoerders te interviewen die al enige tijd (minstens één jaar) het vak uitoefenen, waardoor zij regelmatig te maken hebben gehad met een deurwaarder die executiemaatregelen wil nemen. Er is voor gekozen om twee professionele bewindvoerders en twee 'gewone' bewindvoerders (die de belangen van een familielid behartigen) te interviewen. Zo zijn ook de eventuele verschillen tussen de visies van professionele en niet-professionele bewindvoerders in kaart gebracht. De professionele

bewindvoerders die zijn geïnterviewd zijn Nikki Wolff en Samira El Bouazzaoui. Nikki Wolff heeft voorheen bij Van Arkel gewerkt en is sinds maart 2017 werkzaam als bewindvoerder. Samira El Bouazzaoui is juist eerst werkzaam geweest als bewindvoerder en zij is momenteel werkzaam bij Van Arkel. Deze bewindvoerders hebben dus zowel ervaring met de bewindvoeringspraktijk als met de deurwaarderspraktijk, waardoor zij de vragen uit het interview ook uit twee verschillende invalshoeken hebben kunnen bekijken. De andere twee geïnterviewde bewindvoerders zijn Jacqueline Bekkers en Karin Basters. Zij behartigen de belangen van een familielid. Er is aan de betreffende personen gevraagd hoe zij aankijken tegen bijvoorbeeld het nemen van executiemaatregelen door een gerechtsdeurwaarder, zodat er vanuit hun visie is gekeken naar andere oplossingen dan de oplossingen die wellicht het meeste voor de hand liggen. Dit zorgt ervoor dat de deurwaarders bij Van Arkel in de toekomst ook met deze wensen rekening kunnen houden en de vordering kan worden geïncasseerd op een manier die voor beide partijen het meest gunstig is. Er is hierbij gekozen voor open vragen, waarmee ruimte werd geboden voor eigen inbreng van de geïnterviewden. Verder is er gekozen voor een halfgestructureerd interview. Dit houdt in dat er wel een vragenlijst is, maar dat er hierbij alle ruimte is voor de geïnterviewden om nieuwe onderwerpen naar voren te brengen of om zich meer uit te wijden over een bepaald onderwerp. Op die manier komen er aspecten naar voren waar wellicht van tevoren niet aan was gedacht, maar die wel relevant zijn voor het onderzoek. Doordat er vier beschermingsbewindvoerders zijn geïnterviewd, worden de visies van meerdere personen duidelijk en zijn de resultaten die verwerkt zijn in het onderzoek niet gestoeld op de mening van slechts één of twee personen. Bovendien zijn er vijf interviews gehouden met incassomedewerkers die werkzaam zijn bij Van Arkel, om te bekijken hoe zij dossiers oppakken waarin een bewindvoerder bekend is. Hierdoor kan in kaart worden gebracht of de incassomedewerkers zich houden aan de eisen die volgens de wet en de gedragsregels gesteld worden. Deze interviews zijn op dezelfde manier uitgevoerd als de interviews met de bewindvoerders, te weten door middel van open vragen en een halfgestructureerd interview. De medewerkers die zijn geïnterviewd, zijn Sanne van Meggelen, Joyce Buitelaar, Juul Boshouwers, Toos Ebben en Esther van Binsbergen. Het aantal jaren dat deze medewerkers in dienst zijn, verschilt erg. Hiervoor is bewust gekozen, zodat zowel van de nieuwe medewerkers als van de medewerkers die al meerdere jaren werkzaam zijn bij Van Arkel, gekeken kan worden of zij de dossiers op de juiste wijze oppakken. Voor de betrouwbaarheid van de verwerking van de interviews, is de cursus interviewtechnieken op de Juridische Hogeschool gevolgd.

1.6 Leeswijzer

Om de deelvragen en de centrale vraag te kunnen beantwoorden, is dit rapport opgedeeld in verschillende hoofdstukken. In hoofdstuk 2 is het juridisch kader omtrent beschermingsbewind terug te vinden. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 beschreven wat de juridische gevolgen van het bewind zijn. Voorts geeft hoofdstuk 4 aan welke complicaties er bestaan als een debiteur onder bewind is gesteld, maar Van Arkel een gerechtelijke procedure wil starten om een executoriale titel te verkrijgen. In hoofdstuk 5 wordt besproken welke executoriale mogelijkheden er zijn als een debiteur onder bewind is gesteld en waar een deurwaarder rekening mee moet houden bij de tenuitvoerlegging van een executoriale titel. Het volgende hoofdstuk betreft hoofdstuk 6. Dit hoofdstuk beschrijft wat het gevolg is als er gelijktijdig een beschermingsbewindvoerder en een schuldhulpverlener of Wsnp-bewindvoerder zijn aangesteld. Tot slot zijn in hoofdstuk 7 de conclusies en aanbevelingen opgenomen. In dit hoofdstuk is het antwoord op de centrale vraag terug te vinden en is beschreven hoe Van Arkel de dossiers waarin een beschermingsbewindvoerder bekend is het beste kan behandelen.

Hoofdstuk 2: Het wettelijk kader van beschermingsbewind

Alvorens gekeken wordt naar de knelpunten die zich in de deurwaarderspraktijk voordoen bij een onder bewind gestelde debiteur, zal eerst het juridisch kader van beschermingsbewind in kaart worden gebracht om een beeld te vormen van wat beschermingsbewind inhoudt. Ten eerste zal het beschermingsbewind worden vergeleken met twee andere beschermingsmaatregelen. Voorts wordt duidelijk wanneer het bewind kan worden ingesteld en wie als bewindvoerder kan worden benoemd. Vervolgens zal worden besproken welke goederen er onder bewind kunnen worden gesteld en wat de taken van de bewindvoerder zijn. Ook wordt duidelijk wat een budgetplan inhoudt. Daarnaast wordt in kaart gebracht wat het Centrale Curatele- en bewindregister inhoudt en wanneer het bewind kan eindigen.

2.1 De verschillende soorten beschermingsmaatregelen

In Nederland kent men drie vormen van bescherming van een persoon of het vermogen van een persoon die niet in staat is om zijn belangen zelfstandig te behartigen. Deze maatregelen betreffen curatele, beschermingsbewind en mentorschap. Curatele is de oudste vorm van bescherming en is in 1838 in het Burgerlijk Wetboek opgenomen.¹ Bij curatele gaat het met name om de bescherming van de persoon zelf. In het geval van curatele wordt iemand handelingsonbekwaam op grond van art. 1:381 lid 1 en 2 BW. Dit houdt in dat degene niet meer zelfstandig bevoegd is om rechtshandelingen (zoals het sluiten van een overeenkomst) te verrichten. In sommige gevallen waarin curatele werd opgelegd was het echter niet noodzakelijk dat de persoon handelingsonbekwaam werd. Daarom ontstond er begin jaren zeventig de behoefte aan een minder ingrijpende maatregel dan curatele, waarbij iemand niet volledig handelingsonbekwaam werd, maar de persoon of het vermogen van de persoon wel werd beschermd.² In 1982 is om die reden de rechtsfiguur van het beschermingsbewind ingevoerd.³ Hierbij blijft de persoon handelingsbekwaam op grond van 3:32 BW, maar wordt hij met betrekking tot (een deel van) zijn vermogen handelingsonbevoegd. Van handelingsonbevoegdheid wordt gesproken als iemand onbevoegd is om bepaalde rechtshandelingen te verrichten. Bij zowel curatele als bewind geldt dat deze maatregelen zijn bedoeld voor mensen met bijvoorbeeld dementie of een verslaving. Curatele wordt echter alleen nog ingesteld als een beschermingsbewind (of mentorschap, wat hierna wordt besproken) niet volstaat. Naast curatele en bewind bestaat er nog een derde beschermingsmaatregel, te weten het mentorschap. Dit is in 1955 ingevoerd en betreft een beschermingsmaatregel op niet-vermogensrechtelijk gebied. Ook deze maatregel leidt niet tot handelingsonbekwaamheid, maar slechts tot handelingsonbevoegdheid op bepaalde gebieden. Door het bestaan van beschermingsbewind en mentorschap naast curatele kan meer rekening worden gehouden met de individuele situatie van een persoon. In de Aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa met betrekking tot de wettelijke bescherming van meerderjarigen met een beperking wordt namelijk de eis van proportionaliteit en subsidiariteit genoemd, wat inhoudt dat als het noodzakelijk is om een beschermingsmaatregel op te leggen, er gekozen zal moeten worden voor de minst ingrijpende maatregel.⁴

¹ P. Vlaardingenbroek, K. Blankman, A.P. van der Linden, E.C.C. Punsellie en W.M. Schrama, *Het hedendaagse personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2017, p. 561.

² *Kamerstukken II* 1978-79, 15 350, nr. 3, p. 10.

³ P. Vlaardingenbroek, K. Blankman, A.P. van der Linden, E.C.C. Punsellie en W.M. Schrama, *Het hedendaagse personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2017, p. 562.

⁴ Recommendation No. R (99) 4 of the Committee of Ministers to Member States of the Council of Europe on Principles concerning the Legal Protection of Incapable Adults.

2.2 De instelling van het bewind

De mogelijkheid om de kantonrechter te verzoeken tot de instelling van een bewind over één of meer goederen van een meerderjarige met aanstelling van een bewindvoerder, vloeit voort uit de Wet Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen en is neergelegd in titel 19 van Boek 1 van het Burgerlijk wetboek (hierna: BW), te weten in art. 1:431 tot en met art. 1:449 BW.⁵ In art. 1:432 lid 1 BW is te vinden wie om instelling van het bewind kunnen verzoeken. Dit zijn onder andere de betrokkene zelf, zijn echtgenoot of degene die het gezag over hem uitoefent.

Bewind is zoals gezegd een beschermingsmaatregel. Als iemand onder bewind wordt gesteld, krijgt diegene hulp bij het behartigen van zijn belangen van vermogensrechtelijke aard. Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek kent in art. 1:431 lid 1 BW twee gronden om een persoon onder bewind te stellen. Onderbewindstelling is mogelijk als een meerderjarige tijdelijk of duurzaam niet in staat is ten volle zijn vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen, als gevolg van zijn lichamelijke of geestelijke toestand, dan wel wegens verkwisting of het hebben van problematische schulden. Personen kunnen dus bijvoorbeeld onder bewind worden gesteld als zij een verstandelijke beperking hebben, verslaafd zijn aan alcohol of drugs, dementie hebben of een problematische schuldenlast hebben. Onder het hebben van problematische schulden in de zin van art. 1:431 BW wordt hetzelfde bedoeld als in art. 284 lid 1 Fw, namelijk dat redelijkerwijs is te voorzien dat de persoon niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden of dat hij in een toestand verkeert dat hij is opgehouden te betalen.

Het voorgaande brengt met zich mee dat een onderbewindstelling vaak, in tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, wordt ingesteld als een persoon geen schulden heeft, maar zijn vermogensrechtelijke belangen om bepaalde redenen niet behoorlijk kan behartigen. Een bewindvoerder is dan ook bedoeld om de vermogensrechtelijke belangen van de onder bewind gestelde te behartigen, niet om de schulden op te lossen. Voor het oplossen van schulden zijn er andere mogelijkheden, waarop in hoofdstuk 6 nader zal worden ingegaan.

Anderzijds is het ook zo dat als een persoon schulden heeft, dit niet wil zeggen dat diegene zijn vermogensrechtelijke belangen niet meer behoorlijk kan waarnemen.⁶ Blijkens de parlementaire geschiedenis heeft beschermingsbewind bij mensen met een problematische schuldenlast slechts een vangnetfunctie voor hen die niet voor schuldhelpverlening in aanmerking komen en voorafgaande en tijdens de wettelijke schuldsanering.⁷ In alle andere gevallen is beschermingsbewind geen passende oplossing bij personen met problematische schulden.

2.3 De goederen die onder bewind kunnen worden gesteld

Een bewind kan worden ingesteld over het gehele vermogen of over een deel van het vermogen.⁸ De rechter bepaalt ambtshalve welke goederen onder bewind worden gesteld. In de praktijk blijkt dat meestal alle goederen onder bewind worden geplaatst.⁹ Onder goederen worden stoffelijke objecten verstaan, maar ook vermogensrechten zoals effecten en uitkeringen. Ook goederen uit de gemeenschappelijke boedel van een huwelijk of geregistreerd partnerschap, die niet uitsluitend onder het bestuur staan van de echtgenoot of geregistreerd partner, kunnen onder het bewind vallen op grond van art.

⁵ Wet van 15 mei 1981, *Stb.* 1981, nr. 283.

⁶ Hof 's-Gravenhage 11 mei 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1856.

⁷ *Kamerstukken II* 2011/12, 33054, nr. 3, p. 6/7.

⁸ M.J.A. van Mourik en A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer: Kluwer 2015, p. 310.

⁹ K. Blankman, *Curatele voor personen met een geestelijke stoornis en bescherming op maat*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1994, p. 180.

1:431 lid 1 BW. De rechter kan voorts ambtshalve of op verzoek het ingestelde bewind uitbreiden of één of meerdere goederen uit het bewind ontslaan conform art. 1:433 lid 2 BW. In de beschikking van de rechter is altijd terug te vinden welke goederen onder het bewind vallen.

2.4 De benoeming van een bewindvoerder

De rechter die het bewind instelt, benoemt daarbij zo spoedig mogelijk een bewindvoerder die in zijn ogen geschikt lijkt (art. 1:435 lid 1 BW). De rechter hoeft de te benoemen persoon op grond van de wet niet te onderzoeken. Bij de benoeming wordt in beginsel de voorkeur van de onder bewind gestelde gevolgd, tenzij er gegronde redenen zijn voor de rechter om zich tegen die benoeming te verzetten (art. 1:435 lid 3 BW). Als de onder bewind gestelde zelf geen voorkeur heeft, dan geldt conform art. 1:435 lid 4 BW de wettelijke voorkeur. Dit betreft de echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel. Heeft de onder bewind gestelde geen levensgezel, dan wordt bij voorkeur een ander familielid, zoals een ouder, kind of broer benoemd. Naast bewindvoerders uit de kring van personen uit het leven van de onder bewind gestelde, zijn er ook professionele bewindvoerders die tot bewindvoerder kunnen worden benoemd op grond van art. 1:435 lid 5 BW. Zo bestaan er commerciële instanties die als hoofdtak bewindvoering hebben.

Niet iedere persoon kan tot bewindvoerder worden benoemd. Personen die handelingsonbekwaam zijn, van wie het vermogen onder bewind is gesteld, die in staat van faillissement verkeren of op wie de Wsnp van toepassing is, kunnen niet tot bewindvoerder worden benoemd. Buiten deze groep kan iedere meerderjarige persoon bewindvoerder worden.

2.5 De taken van de bewindvoerder

De hoofdtak van de bewindvoerder is het beheren van alles wat onder bewind is gesteld conform art. 1:438 lid 1 BW. Dit houdt in dat hij ervoor moet zorgen dat alles wat onder bewind is gesteld in stand blijft. Hij zal bijvoorbeeld een huis op tijd moeten schilderen, moeten zorgdragen voor gewone dagelijkse uitgaven en moeten controleren of de inkomsten van de onder bewind gestelde worden ontvangen. Verder mag de bewindvoerder over de bewind gestelde goederen beschikken met toestemming van de onder bewind gestelde of met voorafgaande machtiging van de kantonrechter conform art. 1:438 lid 2 BW. Bij beschikken gaat het met name om het brengen van een wijziging in het vermogen zonder dat daartoe de noodzaak bestaat. Overige taken van de bewindvoerder zijn onder andere het vertegenwoordigen van de onder bewind gestelde in en buiten rechte (1:441 lid 1 BW) en zorgen voor een doelmatige belegging van het vermogen van de onder bewind gestelde (bijvoorbeeld het openen van een spaarrekening met een marktconforme rente). Daarnaast legt de bewindvoerder jaarlijks en aan het einde van het bewind rekening en verantwoording af aan de onder bewind gestelde. Dit gebeurt ten overstaan van de kantonrechter op grond van art. 1:445 BW. Indien nodig kan de kantonrechter verbetering gelasten van de rekening door de bewindvoerder.¹⁰ Verder is de bewindvoerder verplicht om alle door de kantonrechter gewenste inlichtingen te verstrekken op grond van art. 1:436 lid 5 BW. Indien de bewindvoerder geen rekening en verantwoording aflegt aan de rechter, kan dit een reden zijn voor ontslag van de bewindvoerder. De bewindvoerder gaat niet over persoonlijke rechten. De onder bewind gestelde mag dus stemmen of trouwen zonder dat de bewindvoerder daar zeggenschap over heeft.¹¹

¹⁰ I. Jansen, *Beschermingsbewind. Een nieuwe mogelijkheid tot behartiging van de vermogensrechtelijke belangen van meerderjarigen*, Den Haag: VUGA uitgeverij 1983, p. 78.

¹¹ S.F.M. Wortmann & J. van Duijvendijk-Brand, *Compendium van het personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2018, p. 322.

2.6 Het budgetplan

Als de onderbewindstelling van de onder bewind gestelde is uitgesproken, zal de bewindvoerder zo spoedig mogelijk alle inkomsten en uitgaven met de onder bewind gestelde doornemen. Aan de hand van deze gegevens wordt een budgetplan opgesteld. In dit budgetplan wordt afgesproken welke vaste lasten er worden betaald en wat het leefgeld ('zakgeld' voor de onder bewind gestelde) wordt. Daarnaast wordt er gekeken hoe er op zaken bespaard kan worden en op welke toeslagen er mogelijk nog recht is. Bij het opstellen van het budgetplan dienen de inkomsten en uitgaven van de onder bewind gestelde in balans te zijn. Er wordt in ieder geval voorrang gegeven aan de betaling van huisvestingslasten, noodzakelijke verzekeringen en uitgaven voor levensonderhoud, alsmede de kosten van de bewindvoering. De kosten van de bewindvoering komen voor rekening van de onder bewind gestelde. Als hij deze kosten niet kan betalen, kan hij een aanvraag bij de gemeente doen voor vergoeding uit de bijzondere bijstand. Indien er, na betaling van de vaste lasten, nog ruimte voor is, kan de bewindvoerder een betalingsregeling met eventuele schuldeisers treffen. Een schuldeiser (of deurwaarderskantoor) kan de bewindvoerder verzoeken om hem een kopie van het budgetplan te doen toekomen. Zie hiervoor ook de toelichting in bijlage 3.

De bewindvoerder zal voorts een zogenoemde beheerrekening openen. Over deze rekening heeft alleen de bewindvoerder beschikking. Op deze rekening worden alle inkomsten en uitgaven van de onder bewind gestelde beheerd. Daarnaast zal er leefgeld naar de leefgeldrekening worden overgemaakt. Hierover beschikt de onder bewind gestelde zelf en van dit geld kan de onder bewind gestelde bijvoorbeeld zijn boodschappen doen.

2.7 Inschrijving in het Centraal Curatele- en bewindregister

Als het bewind is ingesteld, is het voor derden van belang om hier kennis van te kunnen nemen. Daarom bepaalt art. 1:391 lid 1 BW dat er een openbaar register bestaat waarin rechtsfeiten worden aangetekend die betrekking hebben op curatele en bewind. Dit register wordt aangeduid als het Centraal Curatele- en bewindregister (hierna: CCBR) en bestaat sinds 1 januari 2014. Inschrijving van het bewind is op grond van art. 1:391 lid 1 onder 2 BW in het geval van bewind enkel verplicht indien de onderbewindstelling is uitgesproken wegens het hebben van problematische schulden. Een beschermingsbewind wegens een lichamelijke of geestelijke toestand kan worden gepubliceerd als de kantonrechter daartoe beslist en alleen als het bewind zich uitstrekt tot alle goederen (art. 1:436 lid 3 BW). Iedereen kan conform art. 1:391 lid 2 BW kosteloos inzage krijgen in het CCBR.

2.8 Het einde van het bewind

Als slotstuk van het juridisch kader, rest enkel de vraag wanneer een bewind kan eindigen. Dit is beschreven in art. 1:449 BW. Lid 1 van dit artikel stelt dat het bewind eindigt door het verstrijken van de tijdsduur waarvoor het is ingesteld en door de dood of ondercuratelestelling van de onder bewind gestelde. Als taak van de bewindvoerder resteert dan nog slechts het afleggen van rekening en verantwoording als bedoeld in art. 1:445 BW.¹² Lid 2 stelt dat bovendien de kantonrechter ambtshalve, dan wel op verzoek van degenen die conform art. 1:432 BW om onderbewindstelling kunnen verzoeken, het bewind kan opheffen indien de noodzaak daartoe niet meer bestaat of voortzetting van het bewind niet zinvol is gebleken. Voorts zegt lid 3 dat degene die gerechtigd is om de instelling van het bewind te verzoeken, alsmede de bewindvoerder, kan verzoeken om verlenging van het bewind dat voor een bepaalde tijdsduur is ingesteld.

¹² Hof Arnhem-Leeuwarden 26 april 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:3438.

Hoofdstuk 3: De rechtsgevolgen van het bewind

In het vorige hoofdstuk is het juridisch kader van beschermingsbewind geschetst. In aanvulling op het juridisch kader, zal in dit hoofdstuk worden beschreven wat de rechtsgevolgen zijn van het bewind. Er zal in dit hoofdstuk achtereenvolgens worden besproken wat de gevolgen zijn van het verrichten van rechtshandelingen voor, tijdens en na het bewind.

3.1 Rechtshandelingen vóór datum bewind

De wet bepaalt dat vanaf de datum van de onderbewindstelling, terug te vinden in de beschikking van de kantonrechter, de onder bewind gestelde beheersonbevoegd (art. 1:438 lid 1 BW) en beschikkingsonbevoegd wordt (art. 1:438 lid 2 BW). Een bewind kan niet met terugwerkende kracht (met ingang van een datum die in het verleden ligt) worden ingesteld. Daarom gelden de eventuele beperkingen waar natuurlijke personen rekening mee moeten houden pas vanaf het moment dat de iemand onder bewind staat. Vóór datum bewind is iemand nog volledig beheers- en beschikkingsbevoegd en kan hij de goederen waarvan hij eigenaar is (bijvoorbeeld) rechtsgeldig overdragen.¹³ Deze rechtshandeling is onaantastbaar en kan, ook als er later een onderbewindstelling wordt uitgesproken, op de debiteur worden verhaald. Ook als er een duurovereenkomst wordt gesloten vóór dato bewind, dan zal deze overeenkomst gewoon moeten worden nagekomen. Een voorbeeld van een duurovereenkomst is bijvoorbeeld het afsluiten van een telefoonabonnement. Het moment van sluiten van de overeenkomst is bepalend. Is de overeenkomst voor dato bewind gesloten, dan kan de bewindvoerder hier in een later stadium niks meer tegen ondernemen en zal hij de overeenkomst gewoon moeten nakomen.

3.2 Rechtshandelingen tijdens bewind

In tegenstelling tot hetgeen hiervoor is beschreven, is er wel iets bijzonders aan de hand bij rechtshandelingen die door de onder bewind gestelde worden verricht ten tijde van het bewind. Sinds de inwerkingtreding van de Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap¹⁴ per 1 januari 2014 bestaat er namelijk een publicatieplicht voor alle bewinden die zijn ingesteld op grond van verkwisting of het hebben van problematische schulden (art. 1:391 BW). Daartoe kan per 1 januari 2014 door derden het CCBR via www.rechtspraak.nl worden geraadpleegd. Wat echter regelmatig voorkomt, is dat iemand dit register niet raadpleegt alvorens er een rechtshandeling met een onder bewind gestelde wordt verricht. Aan iemands uiterlijk is immers niet af te lezen dat de betreffende persoon onder bewind staat. De vraag is wat het gevolg is als iemand op de hoogte had kunnen zijn van het bewind van zijn wederpartij, maar desondanks een rechtshandeling met de onder bewind gestelde aangaat.

3.2.1 Beheershandeling tijdens bewind

Zoals eerder is genoemd, komt het beheer van de onder bewind staande goederen enkel toe aan de bewindvoerder conform art. 1:438 lid 1 BW. Onder beheer vallen alle handelingen die nodig zijn in het kader van een normale exploitatie van de onder bewind gestelde goederen. Indien de onder bewind gestelde toch een beheershandeling heeft verricht, dient te worden gekeken in art. 1:439 lid 1 BW. Dit artikel zegt dat een beheershandeling die wordt verricht tijdens het bewind ongeldig is, tenzij de wederpartij te goeder trouw was. Te goeder trouw wil zeggen dat de wederpartij het bewind niet kende of had behoren te kennen. Heeft de onder bewind gestelde bijvoorbeeld een onder bewind staand goed verhuurd en is deze verhuur als een beheershandeling te beschouwen waartoe slechts de bewindvoerder bevoegd was, dan de bewindvoerder die

¹³ C. Philips, *Praktisch goederenrecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2016, p. 109.

¹⁴ Wet van 16 oktober 2013, *Stb.* 2013, nr. 414.

het bewind had behoren te kennen (door raadpleging in het CCBR) met een beroep op ongeldigheid van de huurovereenkomst de toegang tot het gehuurde ontzeggen of hem tot ontruiming noodzaken conform art. 1:439 lid 1 BW. Indien de wederpartij echter wel te goeder trouw was, doordat het bewind niet stond ingeschreven en de wederpartij geen wetenschap kon hebben van het bewind, kan de bewindvoerder de wederpartij niet de toegang ontzeggen.

3.2.2 Beschikken tijdens bewind

Verder mag een onder bewind gestelde conform art. 1:438 lid 2 BW tijdens het bewind alleen met toestemming van de bewindvoerder of, als deze weigerachtig is, met toestemming van de kantonrechter, over de onder bewind staande goederen beschikken. Beschikken is het verrichten van een gedraging met betrekking tot een goed, waardoor het goed wordt vervreemd of bezwaard in de zin van art. 3:81 e.v. BW.¹⁵ Vervreemden houdt in dat het goed wordt overgedragen aan een nieuwe eigenaar door middel van een verkoop of schenking.¹⁶ Bezwaren betreft het vestigen van een beperkt recht, zoals het recht van hypotheek of het recht van vruchtgebruik.¹⁷ Zo lang de onder bewind gestelde toestemming heeft van zijn bewindvoerder of van de kantonrechter, mag hij dus zelfstandig een goed overdragen of hierop een beperkt recht vestigen. Soms heeft een onder bewind gestelde deze toestemming niet, maar verricht hij toch een beschikkingshandeling. Als een goed door een onder bewind gestelde is vervreemd of bezwaard, geldt art. 1:439 lid 2 BW. Als de overeenkomst wordt gesloten tussen de onder bewind gestelde en een derde te goeder trouw, dan is deze overeenkomst rechte onaanastbaar. Art. 1:439 lid 2 BW zegt immers dat als een goed is vervreemd of bezwaard door iemand die daartoe ingevolge het bewind niet bevoegd was, deze onbevoegdheid niet aan de verkrijger van het goed of een beperkt recht daarop kan worden tegengeworpen als deze het bewind niet kende of had behoren te kennen. De derde partij is in het geval van goeder trouw (als de onderbewindstelling niet stond ingeschreven in het CCBR en hij hier niet op een andere manier wetenschap van had), dus rechtmatig eigenaar geworden ofwel het beperkte recht is rechtsgeldig op het onder bewind staande goed gevestigd. Als de wederpartij echter wetenschap van het bewind had kunnen hebben door raadpleging van het CCBR, kan art. 1:439 lid 2 BW niet worden ingeroepen. De rechtshandeling is dan ongeldig en het goed kan worden teruggevorderd door de beschermingsbewindvoerder.

In aanvulling op het bovenstaande, bestaat ook nog de situatie dat de derde partij te goeder trouw een onder bewind staand goed van de onder bewind gestelde koopt, maar van het bewind op de hoogte wordt gesteld vóór de levering van het goed. Omdat de wederpartij hierdoor op de hoogte was van het bewind, kan art. 1:439 lid 2 BW niet worden ingeroepen. Wel kan de wederpartij in dat geval de overeenkomst ontbinden conform art. 6:271 BW indien de bewindvoerder zijn medewerking tot levering weigert. Dit houdt in dat de koopsom moet worden terugbetaald en het goed moet worden teruggegeven.

3.2.3 Schulden die voortspruiten uit een (rechts)handeling tijdens bewind

Verder kent het Burgerlijk Wetboek in art. 1:440 lid 1 BW nog een bepaling die betrekking heeft op de schulden die zijn ontstaan door een (rechts)handeling die is verricht met de onder bewind gestelde. Dit artikel zegt dat schulden die voortspruiten uit een handeling die door de onder bewind gestelde is verricht met een derde, niet op de onder bewind staande goederen kunnen worden verhaald als de derde het bewind kende of had

¹⁵ O.K. Brahn en W.H.M. Reehuis, *Zwaartepunten van het vermogensrecht*, Deventer: Kluwer 2015, p. 64.

¹⁶ C. Philips, *Praktisch goederenrecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2016, p. 53.

¹⁷ C. Philips, *Praktisch goederenrecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2016, p. 53.

behoren te kennen (bijvoorbeeld door raadpleging van het CCB¹⁸). In de memorie van toelichting wordt met betrekking tot art. 1:440 BW opgemerkt dat deze bepaling gedeeltelijk kan worden gezien als een aanvulling op art. 1:439 BW.¹⁹ Bij art. 1:440 moet echter, anders dan bij art. 1:439 BW, niet in de eerste plaats worden gedacht aan handelingen van de onder bewind gestelde ten aanzien van de onder bewind gestelde goederen, maar juist aan andere (rechts)handelingen die tot schulden leiden ter zake waarvan de onder bewind gestelde bescherming verdient. Een voorbeeld uit de jurisprudentie kan dit verduidelijken.²⁰ In deze zaak had de onder bewind gestelde geld geleend van een derde. Een over de goederen ingesteld bewind heeft niet tot gevolg dat de onder bewind gestelde onbevoegd wordt tot het verrichten van rechtshandelingen (hij is immers niet handelingsonbekwaam, alleen beheers- en beschikkingsonbevoegd).²⁰ De overeenkomst tot het aangaan van een geldlening betreft geen beheers- of beschikkingshandeling met betrekking tot een onder bewind staand goed, zodat de overeenkomst van geldlening rechtsgeldig is. In deze zaak ging het echter om een derde die wist dat zijn wederpartij onder bewind stond. Omdat hij deze wetenschap had, kon hij geen verhaal zoeken op de onder bewind gestelde goederen. De vordering zal dus moeten worden verhaald op goederen die niet onder bewind staan conform art. 1:440 lid 1 BW. Als alle goederen van de debiteur onder bewind zijn gesteld, is daarom geen verhaal mogelijk voor de vordering. In aanvulling hierop zegt art. 1:440 lid 2 BW dat, als ten tijde van de rechtshandeling, slechts enkele goederen onder bewind stonden, maar tegen de tijd dat de executoriale titel wordt verkregen alle goederen onder bewind zijn gesteld, de vordering ook niet kan worden verhaald op de goederen die ten tijde van de rechtshandeling nog niet onder bewind stonden. Het bovenstaande geldt dus enkel indien de wederpartij te kwader trouw was en dus van het bewind af had kunnen weten. Bij schulden die voortvloeien uit een rechtshandeling waarbij de wederpartij te goeder trouw was, of indien de bewindvoerder of kantonrechter toestemming heeft gegeven, kan de vordering daarentegen wel worden verhaald op de onder bewind staande goederen.

3.2.4 De visie van bewindvoerders

In de vorige paragrafen is naar voren gekomen dat een beheers- of beschikkingshandeling die door de onder bewind gestelde is verricht met zijn wederpartij, ongeldig is als de wederpartij van het bewind had kunnen weten en de onder bewind gestelde geen toestemming had om de rechtshandeling te verrichten. Ook kan in zo'n geval een eventuele schuld niet op de onder bewind staande goederen worden verhaald. Om te weten te komen of het in de praktijk ook gebeurt dat de ongeldigheid wordt ingeroepen en de schuld niet door de bewindvoerder wordt betaald, is in enkele interviews met beschermingsbewindvoerders (bijlage 1 tot en met 4) gevraagd hoe de bewindvoerders in dat geval handelen. Het valt hierbij op dat de professionele bewindvoerders in principe altijd een beroep doen op de ongeldigheid en daarmee ook de schuld niet zullen afbetalen, tenzij er écht sprake is van een uitzonderlijke situatie waarbij het tegen het gevoel van de bewindvoerders indruist om de schuld niet te voldoen. De niet-professionele bewindvoerders zijn hier iets milder in. Zij geven aan dat zij in principe geen beroep op de ongeldigheid zullen doen, tenzij het een erg belangrijk goed betreft dat is verkocht of als het gaat om het herhaaldelijk verrichten van beheers- of beschikkingshandelingen. Voor wat betreft de schulden die zijn ontstaan door zo'n rechtshandeling, geven de niet-professionele bewindvoerders aan dat zij niet de gehele openstaande vordering zullen voldoen. Wel zullen zij in sommige gevallen toch iets regelen met de wederpartij, bijvoorbeeld als het om een klein bedrag gaat aan schuld.

¹⁸ *Kamerstukken II 1978/79, 15350, 3, p. 22.*

¹⁹ Rb. Oost-Brabant 7 april 2016, ECLI:NL:RBOBR:2016:1894.

²⁰ *Kamerstukken II 1978/79, 15350, 3, p. 13-14.*

3.2.5 De uitvoering binnen Van Arkel

Inmiddels is duidelijk dat schulden die zijn ontstaan ten tijde van het bewind, zonder medewerking van de bewindvoerder, niet op de onder bewind staande goederen kunnen worden verhaald en dat, met name de professionele bewindvoerders, dit gegeven streng hanteren. Als de medewerkers van Van Arkel een dossier behandelen waarin een dergelijke situatie speelt, zullen zij de opdrachtgever dus moeten wijzen op het de mogelijkheid dat de vordering niet kan worden verhaald. Als de opdrachtgever dit al direct weet, kunnen immers veel kosten worden bespaard (bijvoorbeeld de proceskosten en executiekosten). De vraag die aan de medewerkers van Van Arkel is voorgelegd in de interviews uit bijlage 5 tot en met 9, is of zij ook daadwerkelijk weten hoe dat zij moeten handelen als zij te maken hebben met een vordering die tijdens het bewind is ontstaan. Uit deze interviews, die zijn verwerkt in figuur 1, kwam naar voren dat het gros van de geïnterviewde medewerkers niet weet hoe een dossier moet worden behandeld als een onder bewind gestelde debiteur een overeenkomst is aangegaan ten tijde van het bewind. Uit de interviews blijkt dat een dossier vaak wordt doorgezet naar een andere medewerker als zo'n situatie zich voordoet in de praktijk.

Figuur 1

3.3 Rechtshandelingen na afloop van het bewind

Als het bewind door de kantonrechter is opgeheven, geldt voor beheers- en beschikkingshandelingen die worden verricht hetzelfde principe die eerder werd besproken, namelijk van rechtshandelingen van vóór dato bewind. Bij een overeenkomst die na de opheffing van het bewind wordt gesloten, doen zich geen bijzonderheden voor. Een situatie die wel bijzonder is, is het geval dat er schulden ontstaan tijdens het bewind en het bewind vervolgens wordt opgeheven. De vraag is of de schulden nu wel op de voorheen onder bewind staande goederen kunnen worden verhaald door schuldeisers die te kwader trouw zijn. Het antwoord is dat dit niet meer mogelijk is sinds de Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap een beperking heeft aangebracht, door de passage 'gedurende het bewind' in de eerste volzin van art. 1:440 lid 1 BW te schrappen en in de tweede volzin te bepalen dat het einde van het bewind geen wijziging brengt in het ontbreken van de mogelijkheid van verhaal op de onder bewind staande goederen. Vóór de invoering van deze wijziging was het namelijk zo dat zodra het bewind was beëindigd, het recht van de schuldeisers herleefde.²¹ Een gevolg hiervan was dat de onder bewind gestelde het wenselijk achtte om het bewind te laten voortduren, terwijl hij wel weer in staat was om zelf zijn financiële belangen behoorlijk te behartigen. Bovendien konden voorheen de erfgenamen van de onder bewind gestelde met de schuldeisers worden geconfronteerd als het bewind door de dood van de onder bewind gestelde werd beëindigd. Om die redenen werd het wenselijk geacht dat de betreffende schuldeisers voortaan ook na het bewind voor schulden die voortkomen uit hun tijdens het bewind verrichte handelingen, geen verhaal kunnen nemen.²²

²¹ M.J.A. van Mourik en A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer: Kluwer 2015, p. 318.

²² *Kamerstukken II 2011/12, 33054, 3, p. 34.*

Hoofdstuk 4: De start van de gerechtelijke procedure bij bewind

Bewind heeft niet alleen effect op het sluiten van een overeenkomst, zoals in het vorige hoofdstuk is besproken. Ook tijdens het voeren van een gerechtelijke procedure gelden er bijzondere regels als de debiteur onder bewind is gesteld. Er zal in dit hoofdstuk worden beschreven hoe een civiele procedure bij de rechtbank verloopt en waar een deurwaarderskantoor aan moet denken als er een gerechtelijke procedure wordt aangespannen tegen een debiteur die onder bewind is gesteld.

4.1 De minnelijke fase

Voordat de gerechtelijke procedure aanhangig wordt gemaakt, zal worden geprobeerd om de debiteur schriftelijk dan wel telefonisch te sommen om hem alsnog tot betaling te laten overgaan. Dit wordt ook wel de minnelijke fase genoemd. Als een debiteur onder bewind staat, zal de bewindvoerder moeten worden aangeschreven conform art. 1:438 lid 1 BW en art. 1:441 lid 1 BW. In de rechtspraak is geoordeeld dat een debiteur enkel rechtstreeks mag worden aangeschreven als de deurwaarder er in ieder geval voor kiest om gelijktijdig een kopie van zijn schrijven aan de gemachtigde te richten.²³ Het voorgaande geldt alleen als de deurwaarder op de hoogte is gesteld van het bewind door de bewindvoerder. Hij handelt dus niet tuchtrechtelijk laakbaar als hij een sommatie verstuurd aan de onder bewind gestelde debiteur, terwijl hij niet wist dat de debiteur onder bewind stond. Het feit dat de deurwaarder van het bewind had kunnen weten, door raadpleging in het CCB, doet hieraan niet af. Uit de voorgenoemde jurisprudentie blijkt namelijk dat een deurwaarder pas tuchtrechtelijk laakbaar handelt als de bewindvoerder zich heeft gemeld in het betreffende dossier, maar de deurwaarder op dat moment alsnog de correspondentie aan de onder bewind gestelde richt. Verder doen zich in de minnelijke fase vrijwel geen (juridisch relevante) knelpunten voor, vandaar dat verder niet uitvoerig op deze fase wordt ingegaan. Wel doen zich in de gerechtelijke fase wat problemen voor als de debiteur onder bewind is gesteld. Hierop zal in de volgende paragrafen worden ingegaan.

4.2 De civiele procedures in Nederland

Het huidige Nederlandse burgerlijk procesrecht kent twee soorten juridische procedures: de dagvaardingsprocedure en de verzoekschriftprocedure. Uit art. 78 Rv volgt dat alle procedures die geen verzoekschriftprocedures zijn, dagvaardingsprocedures betreffen. De hoofdregel is dus dat een gerechtelijke procedure begint met het uitbrengen van een dagvaardingsexploot, te vinden in art. 111 lid 4 Rv.²⁴ Enkel in zaken waarin in het wetsartikel een woord als 'verzoek', 'verzoekschrift' of 'verzoeken' staat, zal de procedure aanhangig moeten worden gemaakt met een verzoekschrift. Dit is onder andere het geval in veel familierechtelijke aangelegenheden, zoals alimentatie- en echtscheidingszaken. Omdat vrijwel alle zaken die bij Van Arkel worden aangebracht, dagvaardingsprocedures betreffen, zal verder alleen de dagvaardingsprocedure worden besproken en blijft de verzoekschriftprocedure achterwege.

In de dagvaarding wordt de gedaagde partij opgeroepen om voor de rechter te verschijnen en hierin wordt tevens vermeld op welke grond de gedaagde moet verschijnen op grond van art. 111 jo. 45 Rv. Vervolgens krijgt de gedaagde de mogelijkheid om mondeling of schriftelijk verweer te voeren op grond van art. 111 lid 2 onder g Rv. Hierna wordt in beginsel een comparitie van partijen gelast volgens art. 131 Rv. De comparitie van partijen is een zitting in het gerechtsgebouw. In een eenvoudige procedure volgt na de comparitie het vonnis van de rechter op grond van art. 229 e.v. Rv.

²³ KvG 4 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:YB0902.

²⁴ J.P.H. Timmermans en N.H.P.G. Sommers, *Praktisch Burgerlijk Procesrecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2017, p. 49.

In de rechtspraak worden echter enkele veranderingen doorgevoerd ten aanzien van de procedure die in de vorige alinea is beschreven. In 2012 is in het regeerakkoord “Bruggen slaan” aangegeven dat onder andere het burgerlijk procesrecht moest worden vereenvoudigd en gedigitaliseerd.²⁵ De regering heeft bepaald dat, in tijden van digitalisering, de rechtspraak niet kon achterblijven. Daarom is het wetsvoorstel ‘digitalisering en vereenvoudiging van het procesrecht’ ontwikkeld.²⁶ Deze wet heeft als doel om innovatie van de rechtspraak te realiseren.²⁷ Digitaal procederen zou dit jaar in het hele land verplicht worden, alleen blijkt dit in de praktijk nog niet zo gemakkelijk te gaan. Er worden dan ook vraagtekens gezet bij de vraag of dit project daadwerkelijk doorgang vindt.²⁸ Om die reden wordt er enkel ingegaan op het huidige procesrecht en zal het nieuwe procesrecht verder achterwege blijven.

4.3 Materiële en formele procespartij

In de vorige paragraaf is beschreven hoe een eenvoudige dagvaardingsprocedure in elkaar steekt. In de gebruikelijke procedure is het zo dat de gedaagde partij zijn eigen belangen behartigt en optreedt in rechte. Als een partij onder bewind is gesteld, is er echter iets bijzonders aan de hand. Als er een civiele procedure wordt gestart, wordt de bewindvoerder in juridisch jargon de ‘formele procespartij’. De onder bewind gestelde debiteur heet in de procedure de ‘materiële procespartij’. Deze begrippen vragen om enkele uitleg. In het normale geval is er sprake van één procespartij die aan de procedure deelneemt (en één wederpartij). De procespartij procedeert normaliter ten aanzien van zijn eigen rechten en verplichtingen. Bestaat er een verschil tussen de procesbevoegde persoon die procedeert en de persoon wiens materiële belang het betreft, dan wordt het onderscheid gemaakt tussen de materiële en de formele procespartij.²⁹ Dit is zo in het geval van een onder bewind gestelde debiteur. Op grond van art. 1:441 lid 1 BW vertegenwoordigt de bewindvoerder de onder bewind gestelde in en buiten rechte. Dit houdt in dat de bewindvoerder de formele procespartij wordt en de debiteur de materiële procespartij. De materiële procespartij betreft dus degene wiens rechten en verplichtingen voorwerp zijn van de rechtsstrijd. De formele procespartij is de persoon die in de tenaamstelling van de processtukken als procespartij wordt genoemd en in wiens naam de proceshandelingen worden verricht. Hij mag de proceshandelingen verrichten en de procesbeslissingen nemen.

4.4 Knelpunten bij civiele procedures

Het feit dat de bewindvoerder de formele procespartij wordt, zorgt voor enkele knelpunten tijdens de gerechtelijke procedure. Deze knelpunten zullen hierna worden besproken.

4.4.1 Bewindvoerder niet genoemd in de dagvaarding

Het eerste knelpunt dat zich voordoet in de praktijk, is dat het voorkomt dat de bewindvoerder niet wordt genoemd in de dagvaarding. Normaliter laat de deurwaarder immers conform art. 46 lid 1 Rv een afschrift van de dagvaarding aan degene voor wie het exploit bestemd is, of aan een huisgenoot van de gedaagde of een andere persoon die zich daar bevindt en van wie het aannemelijk is dat deze zal bevorderen dat het afschrift degene voor wie de dagvaarding is bedoeld, tijdig bereikt. Als iemand onder bewind is gesteld, ligt dit echter iets anders. Uitgangspunt is dat de bewindvoerder voor de onder

²⁵ Regeerakkoord “Bruggen slaan”, 29 oktober 2012, p. 27.

²⁶ *Kamerstukken I* 2014/15, 34059 A, Wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Algemene wet bestuursrecht in verband met vereenvoudiging en digitalisering van het procesrecht.

²⁷ Wet van 13 juli 2016, *Stb.* 2016, nr. 288.

²⁸ N. Gloudemans-Voogd, ‘De kostbare KEI-machine hapert’, 1 maart 2018, www.advocatenblad.nl (zoek op *digitaal procederen*).

²⁹ A-G Asser in zijn conclusie (sub 2.12 e.v.) voor HR 20 oktober 1995, *NJ* 1996, 218 (FNV/Weltec).

bewind gestelde optreedt in en buiten rechte op grond van art. 1:441 lid 1 BW. Dit houdt in dat, als een gerechtelijke procedure wordt gestart, de bewindvoerder zal moeten worden gedagvaard indien de procedure de onder bewind staande goederen betreft.

In beginsel leidt het dagvaarden van de verkeerde persoon, in dit geval dus de debiteur zelf, tot niet-ontvankelijkheid. Niet-ontvankelijkheid houdt in dat de zaak niet inhoudelijk door de rechter wordt beoordeeld. De regel dat het oproepen van de verkeerde partij tot niet-ontvankelijkheid van de eisende partij leidt, heeft echter een aantal uitzonderingen volgens een prejudiciële beslissing uit 2014, te weten verschoonbare onwetendheid, een kennelijke vergissing aan de zijde van de eisende partij en geen in rechte te respecteren belang aan de zijde van de gedaagde partij bij niet-ontvankelijkheid.³⁰

Met betrekking tot de eerste uitzondering geldt dat het oproepen van de verkeerde persoon niet tot niet-ontvankelijkheid leidt als de eisende partij niet weet of behoort te weten dat zich bij de wederpartij een verandering, zoals een onderbewindstelling, heeft voorgedaan. Van (behoren te) weten kan onder andere worden gesproken als de bewindvoerder zich al bij de schuldeiser, of bij de gerechtsdeurwaarder waar het dossier aanhangig is, gemeld heeft vóór de start van de procedure.³¹ Ook als het bewind in het CCBR stond ingeschreven, had de deurwaarder in principe van het bewind kunnen weten. Toch is hier in de jurisprudentie nog enkele discussie over. Een voorbeeld kan dit verduidelijken. De kantonrechter van de rechtbank Noord-Nederland heeft geoordeeld dat er wettelijk gezien geen verplichting bestaat voor de deurwaarder om het CCBR te raadplegen alvorens een dagvaardingsexploot te betekenen. Als er echter aanwijzingen zijn dat de debiteur wellicht onder bewind zou kunnen staan, dient de deurwaarder dit register volgens de rechtbank wel te raadplegen.³² Een gegeven dat bijvoorbeeld een aanwijzing zou kunnen zijn dat de debiteur onder beschermingsbewind staat, is het feit dat de Wet schuldsanering natuurlijke personen is uitgesproken over de persoon. De rechtbank oordeelde hierbij dus dat, als er geen aanwijzingen bestaan dat de debiteur onder bewind is gesteld, er geen verplichting bestaat tot raadpleging van het register. In dat geval zal de niet-ontvankelijkheid uitblijven. Ook als de eisende partij niet op een andere manier had kunnen weten dat de debiteur onder bewind was gesteld, blijft een niet-ontvankelijkheidsverklaring uit.

Verder blijft een niet-ontvankelijkheidsverklaring uit als het een kennelijke vergissing is dat de bewindvoerder niet is opgeroepen. Dit is bijvoorbeeld het geval als in eerste aanleg de bewindvoerder wordt gedagvaard, maar in hoger beroep in dezelfde zaak de debiteur wordt gedagvaard.³³ Over een soortgelijke casus heeft het gerechtshof 's-Hertogenbosch zich uitgesproken. Het gerechtshof besloot hierbij dat partijen redelijkerwijs konden begrijpen dat de appeldagvaarding ook aan de bewindvoerder was gericht. Ook in een uitspraak van de rechtbank Noord-Nederland werd een gebrek in de ontvankelijkheid geheeld. In deze zaak was wel in de dagvaarding genoemd dat de debiteur onder bewind was gesteld, maar vervolgens was per abuis de debiteur zelf gedagvaard.

Voorts blijft een niet-ontvankelijkheidsverklaring zoals gezegd uit indien de gedaagde partij hierbij geen in rechte te respecteren belang heeft. Van deze uitzondering zal, in het geval van beschermingsbewind, niet snel sprake zijn.

In bovengenoemde gevallen zal de bewindvoerder alsnog in de procedure moeten worden opgeroepen conform art. 118 lid 1 Rv, met inachtneming van de voor dagvaarding

³⁰ Parket bij de HR 3 januari 2014, ECLI:NL:PHR:2014:105.

³¹ 'Een bewindregister waar de deurwaarder niet in hoeft te kijken?!', 22 mei 2016, www.schuldinfo.nl (zoek op *bewindregister vonnis*).

³² Rb. Noord-Nederland 5 december 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:4625.

³³ Hof 's-Hertogenbosch 13 maart 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:1103.

geldende termijnen van minstens één week conform art. 114 Rv. De oplossing om de bewindvoerder alsnog op te roepen, past in dit soort gevallen, waarin de partijen redelijkerwijs hadden moeten begrijpen dat de dagvaarding voor de bewindvoerder was bedoeld, in de deformaliseringstendens in het burgerlijk procesrecht, die erop neerkomt dat fouten en vergissingen niet tot fatale (ontvankelijkheids)gevolgen behoren te leiden, mits de wederpartij door het herstel hiervan niet onredelijk in zijn belangen wordt geschaad.³⁴ De rechter zal de eisende partij de gelegenheid geven om de bewindvoerder op te roepen. Een daartoe strekkende brief aan de wederpartij en de rechter volstaat hierbij.³⁵ Als de eisende partij de gelegenheid krijgt om de bewindvoerder op te roepen, maar hiervan geen gebruikmaakt, zal wel een niet-ontvankelijkheidsverklaring volgen.³⁶ Gelet op het bepaalde in art. 1:438 lid 2 BW kan de onder bewind gestelde voorts met machtiging van de kantonrechter een aanhangige procedure zelfstandig voortzetten en dient voorts te worden toegestaan dat de bewindvoerder laat weten met de procedure in te stemmen. Ten slotte kan de bewindvoerder ook op eigen initiatief in het geding verschijnen.³⁷

De niet-ontvankelijkheid blijft tevens uit, in het geval de bewindvoerder in verzet gaat tegen het verstekvonnis dat is gewezen tegen de onder bewind gestelde. In een in 2014 beantwoorde prejudiciële vraag, is bepaald dat het is toegestaan dat een bewindvoerder in verzet gaat.³⁸ Het wijzen van een verstekvonnis houdt in dat de onder bewind gestelde debiteur niet in de procedure is verschenen. Hiertegen kan binnen vier weken na de bekendheid met het vonnis verzet worden ingesteld conform art. 143 lid 2 Rv. Door het uitbrengen van een verzetdagvaarding gaat de procedure opnieuw lopen, voor dezelfde rechter als die het verstekvonnis heeft gewezen. Als een bewindvoerder in verzet gaat, terwijl in de verstekprocedure de onder bewind gestelde is gedagvaard, wordt de bewindvoerder in verzet de formele procespartij. Hierdoor is een niet-ontvankelijkheidsverklaring niet meer aan de orde en zal de originele dagvaarding gewoon moeten worden beoordeeld in verzet.³⁹

Als geen van de bovengenoemde uitzonderingssituaties aan de orde is, zal zoals gezegd een niet-ontvankelijkheidsverklaring volgen. De rechter geeft dan, zoals eerder naar voren kwam, geen inhoudelijk oordeel over de zaak. De niet-ontvankelijk verklaarde vordering kan met een verbeterde dagvaarding opnieuw aanhangig worden gemaakt. Dit brengt echter veel extra tijd en kosten met zich mee. De eisende partij draagt bij niet-ontvankelijkheid namelijk de eigen kosten (waaronder het griffierecht en de kosten van de betekening van de dagvaarding) en kan ook worden veroordeeld in de kosten die de wederpartij heeft moeten maken.

4.4.2 Er zijn meerdere debiteuren, waarvan er één onder bewind is gesteld

Bij de start van een procedure doet zich binnen Van Arkel nog een ander knelpunt voor. Er bestaan namelijk dossiers waarbij meerdere debiteuren bekend zijn die hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de betreffende vordering, waarvan één debiteur onder bewind is gesteld. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan twee debiteuren die zijn gehuwd, of meerdere debiteuren die gezamenlijk een v.o.f. hebben uit hoofde waarvan zij allen aansprakelijk zijn voor de vordering. Het is binnen Van Arkel nog niet geheel duidelijk wat de processuele complicaties hierbij zijn, daarom wordt dit in de volgende subparagrafen beschreven.

³⁴ HR 13 december 2013, ECLI:NL:HR:2013:1881.

³⁵ Rb. Gelderland 3 september 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:8201.

³⁶ Rb. Haarlem 9 september 2010, ECLI:NL:RBHAA:2010:BN5484.

³⁷ Rb. Haarlem 9 september 2010, ECLI:NL:RBHAA:2010:BN5484.

³⁸ Parket bij de HR 3 januari 2014, ECLI:NL:PHR:2014:105.

³⁹ Rb. Gelderland 9 maart 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:8201.

4.4.2.1 Bewind en huwelijk/geregistreerd partnerschap

Ten eerste kan het zo zijn dat er meerdere debiteuren zijn omdat zij zijn gehuwd of een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan. Tot 1 januari 2018 was het zo dat als twee personen trouwden, er op het ogenblik van de voltrekking van het huwelijk van rechtswege een gemeenschap van goederen bestond conform art. 1:94 lid 1 (oud) BW, tenzij de aanstaande echtgenoten, voordat zij het huwelijk sloten, een eigen regeling hadden getroffen. Dit gold ook voor een geregistreerd partnerschap conform de schakelbepaling van art. 1:80b BW. De gemeenschap van goederen, die nog steeds geldt voor huwelijken die vóór 1 januari 2018 zijn gesloten, houdt in dat alle goederen die vóór of tijdens het huwelijk aanwezig zijn, van de echtgenoten tezamen zijn, tenzij er sprake is van een van de uitzonderingen van art. 1:94 lid 2 (oud) BW. Vanaf 1 januari 2018 geldt de Wet Beperkte gemeenschap van goederen⁴⁰ (deze wet geldt ook bij het aangaan van een geregistreerd partnerschap). Deze wet zorgt ervoor dat art. 1:94 BW een verandering is ondergaan, en dat een gemeenschap van goederen voortaan inhoudt dat enkel de goederen die vanaf de aanvang van het huwelijk zijn verkregen in de gemeenschapsboedel vallen, inclusief de goederen die vóór het sluiten van het huwelijk van de echtgenoten tezamen waren. Wat zowel bij het oude als het nieuwe recht geldt, is dat beide echtgenoten aansprakelijk zijn voor schulden die zijn ontstaan tijdens het huwelijk, waardoor een eventuele schuld op beide personen kan worden verhaald (art. 1:94 lid 5 (oud) BW en art. 1:94 lid 7 (nieuw) BW). Een civiele procedure loopt echter iets gecompliceerder dan normaal, als één van de echtgenoten onder bewind is gesteld.

Bij de instelling van het bewind zal de kantonrechter bepalen welke goederen onder bewind worden gesteld conform art. 1:434 lid 1 BW. Met betrekking tot het bepalen van de omvang van het bewind kunnen zich problemen voordoen indien er sprake is van een huwelijksgemeenschapsboedel of gemeenschap van geregistreerd partnerschap. Uit de wetsgeschiedenis volgt dat, indien de onder bewind gestelde in (beperkte) gemeenschap van goederen is getrouwd en hij niet meer in staat is om zijn goederen te besturen, hij zelf of de rechtbank het bestuur kan overdragen aan de andere echtgenoot. Indien de andere echtgenoot hier niet toe in staat is of de rechter van mening is dat het gehele vermogen onder bewind moet worden gesteld, kunnen de goederen uit de gemeenschapsboedel die niet uitsluitend aan de andere echtgenoot toebehoren, ook onder bewind worden gesteld.⁴¹ Dit volgt mede uit art. 1:431 lid 1 BW. Als de echtgenoot als bewindvoerder wordt aangesteld, heeft dit tot gevolg dat deze persoon twee keer moet worden genoemd in de dagvaarding als formele procespartij, indien beide echtgenoten aansprakelijk zijn voor de vordering. Eén keer wordt hij genoemd als gedaagde en één keer wordt hij genoemd in zijn hoedanigheid als bewindvoerder over de goederen van de onder bewind gestelde echtgenoot. Als de echtgenoot niet de bewindvoerder wordt, houdt dit in dat alle goederen uit de gemeenschapsboedel onder het bewind vallen. Dit heeft als gevolg dat de echtgenoot niet meer zonder de bewindvoerder het vermogen uit de gemeenschapsboedel kan beheren en erover kan beschikken. Over het vermogen dat aan de echtgenoten samen toebehoort, treedt de bewindvoerder dus in zijn plaats en in civiele procedures zal de bewindvoerder ook optreden als formele procespartij van beide echtgenoten. Dit geldt dus zowel voor huwelijken die zijn gesloten vóór als na 1 januari 2018.

De wet kent ook de mogelijkheid om een huwelijk aan te gaan onder huwelijkse voorwaarden conform art. 1:93 jo. art. 1:114 BW. Huwelijkse voorwaarden zijn schriftelijke afspraken die voorafgaand maar ook tijdens het huwelijk kunnen worden gemaakt over de verdeling van het vermogen van beide huwelijkspartners. Indien hierbij wordt bepaald dat een bepaald deel van de goederen enkel aan de echtgenoot van de onder bewind

⁴⁰ Wet van 24 april 2017, *Stb.* 2017, nr. 177.

⁴¹ Kamerstukken II 1978/79, 15 350, nr.3, p.19.

gestelde toebehoren, dan treedt de echtgenoot voor dit deel van het vermogen wel zelfstandig op in gerechtelijke procedures. Hierbij wordt de bewindvoerder geen formele procespartij.

4.4.2.2 Bewind bij één vennoot

In de vorige paragraaf is besproken dat er meerdere personen aansprakelijk kunnen zijn voor een vordering wegens een huwelijk of geregistreerd partnerschap. Er bestaan echter ook rechtsvormen waarbij meerdere personen hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de betaling van een geldsom. Dit zijn de vennootschap onder firma (hierna: v.o.f.) en de commanditaire vennootschap (hierna: c.v.). Een belangrijk kenmerk van de v.o.f. is dat zij een afgescheiden vermogen heeft.⁴² Dit is een vermogen dat losstaat van het privévermogen van de vennoten.⁴³ Deze constructie is voor schuldeisers van de v.o.f. aantrekkelijk, omdat zij hun vorderingen eerst op het afgescheiden vermogen kunnen verhalen en daarna kunnen zij zich zo nodig nog eens op de privévermogens van de vennoten verhalen. De vennoten zijn ieder hoofdelijk, dus voor de gehele schuld, aansprakelijk volgens art. 18 van het Wetboek van Koophandel (hierna: WvK). De c.v. is een variant van de v.o.f. waarbij er één of meer stille vennoten (ook wel commanditaire vennoten of commandieten genoemd) aanwezig zijn. Deze persoon of personen zijn de geldschieters en zij zijn in beginsel slechts draagplichtig tot het bedrag dat zij in de c.v. hebben gebracht, aldus art. 20 lid 3 WvK. Volgens art. 19 lid 2 WvK geldt tussen de gewone vennoten een v.o.f. en ten aanzien van de commanditaire vennoten een c.v. De gewone vennoten zijn, net als bij de v.o.f., hoofdelijk aansprakelijk voor schulden van de c.v..⁴⁴ De vraag is wat het gevolg is als er een schuld is ontstaan en één van de hoofdelijk aansprakelijke vennoten onder bewind is gesteld. Het antwoord op deze vraag is vele malen eenvoudiger dan de situatie die is besproken in de vorige paragrafen. Als één debiteur onder bewind wordt gesteld in zo'n geval, heeft dit geen gevolgen voor de handelswijze bij de andere debiteuren. Dit houdt in dat, indien er een dagvaarding wordt uitgebracht, alle vennoten kunnen worden gedagvaard, maar dat voor de onder bewind gestelde vennoot de bewindvoerder moet worden gedagvaard. Er zal dus één bewindvoerder in het geding verschijnen als formele procespartij namens de onder bewind gestelde, terwijl de overige debiteuren persoonlijk kunnen verschijnen. Het is dus niet zo dat de bewindvoerder in z'n geval de formele procespartij wordt van alle vennoten.

4.4.3 Onderbewindstelling na dagvaarding

Een volgende probleemcasus uit de praktijk is het geval dat een debiteur ten tijde van het uitbrengen van de dagvaarding nog niet onder bewind is gesteld, maar de onderbewindstelling wel wordt uitgesproken als de gerechtelijke procedure nog aanhangig is. De vraag is tegen wie in dit geval zal moeten worden doorgeprocedeerd.

Indien de eisende partij of de rechter gedurende de procedure bekend wordt met het bewind, dan kan de bewindvoerder worden opgeroepen om in de procedure te verschijnen. Dit kan door middel van een aangetekende brief door de eiser, of ambtshalve op verzoek van de rechter. Ook kan de bewindvoerder op eigen initiatief in rechte verschijnen. Dit kan worden medegedeeld door middel van een brief aan de rechter en de eiser.⁴⁵ Als de bewindvoerder vervolgens in het geding verschijnt, zal de procedure tegen hem worden voortgezet. Verschijnt de bewindvoerder niet nadat hij door de rechter is opgeroepen, dan zal de rechter toch vonnis wijzen tegen de bewindvoerder als formele procespartij, omdat de onder bewind gestelde in de loop van de procedure door de onderbewindstelling onbekwaam is geworden om zelf verder te procederen.⁴⁶ In dit geval

⁴² S.S.M. Rutten, *Praktisch ondernemingsrecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2017, p. 73.

⁴³ HR 26 november 1897, W 7074.

⁴⁴ S.S.M. Rutten, *Praktisch ondernemingsrecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2017, p. 74.

⁴⁵ HR 7 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:525.

⁴⁶ Rb. Rotterdam 3 april 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:2448.

is de ontvankelijkheid van de eisende partij niet in het geding, omdat ten tijde van de dagvaarding nog geen bewindvoerder bekend was die opgeroepen zou kunnen worden. Alle proceshandelingen die tot die tijd door de onder bewind gestelde zijn verricht, blijven dan ook gewoon geldig.⁴⁷

4.4.4 Huur in combinatie met onderbewindstelling

Een andere bijzondere situatie die zich in de praktijk voordoet, is het geval dat een onder bewind gestelde een woonruimte huurt en zijn bewindvoerder de huur niet betaalt, waardoor de verhuurder een gerechtelijke procedure aanhangig maakt. De verhuurder kan een dagvaarding uitbrengen waarin twee soorten vorderingen mogelijk zijn, te weten de betaling van de huurachterstand en de ontbinding van de huurovereenkomst. Bij ontbinding van de huurovereenkomst zal vaak ook ontruiming van het huurpand worden gevorderd. Dit is ook gelijk de bijzonderheid bij huurzaken. Bij een ontruiming zal de huurder zijn woonruimte moeten verlaten en zal de woning worden leeggehaald. Ontruiming is om die reden een zeer ingrijpende maatregel die enkel mogelijk is in huurzaken en niet bij andere soorten vorderingen. In hoofdstuk 5 zal hier nog nader op worden ingegaan. De vraag die in dit hoofdstuk speelt, is wie er in de procedure moet worden opgeroepen bij een vordering tot ontbinding en ontruiming, als de huurder onder bewind staat. Tot 2014 was hierover in de rechtspraak veel onduidelijkheid. De discussie in de rechtspraak ging met name over de vraag of het huurrecht als een goed kon worden gezien. De bewindvoerder is namelijk de formele procespartij als het gaat om procedures betreffende de goederen van de onder bewind gestelde. Een lange tijd waren er twee stromingen in de rechtspraak. De ene stroming stelde zich op het standpunt dat het huurrecht slechts een verbintenisrechtelijke relatie is tussen de verhuurder en de huurder en dat het daarom niet als een goed kan worden gezien dat onder bewind valt. De tweede stroming beweerde dat het huurrecht is gericht op het verschaffen van stoffelijk voordeel aan de huurder en dat het daarom de vermogensrechtelijke positie van de huurder raakt, waardoor het huurrecht als een goed kan worden gezien. Om deze onduidelijkheid weg te nemen, heeft de kantonrechter te Arnhem in 2013 hierover een prejudiciële vraag gesteld aan de Hoge Raad.⁴⁸ De Hoge Raad oordeelde dat het huurrecht als een goed in de zin van de artikelen 1:431 en 1:434 BW moet worden gezien dat onder het bewind valt. Daarbij kan aansluiting worden gezocht bij art. 3:1 BW, dat bepaalt dat goederen alle zaken en alle vermogensrechten zijn, en bij art. 3:6 BW waarin vermogensrechten zijn gedefinieerd als rechten die overdraagbaar zijn, of er toe strekken de rechthebbende stoffelijk voordeel te verschaffen, ofwel verkregen zijn in ruil voor verstrekt of in het vooruitzicht gesteld stoffelijk voordeel. Hoewel het huurrecht een niet-overdraagbaar vermogensrecht betreft, vormt het toch een vermogensrecht in de zin van art. 3:6 BW omdat het de rechthebbende materieel voordeel beoogt te verschaffen.

De consequentie van het feit dat de Hoge Raad het huurrecht als vermogensrecht ziet, is dat de verhuurder de bewindvoerder zal moeten dagvaarden. De volgende vraag is dan of ook de huurder moet worden opgeroepen om in de procedure te verschijnen. Uit de overwegingen van de Hoge Raad blijkt dat dit niet nodig is. Een veroordeling tot ontruiming jegens de bewindvoerder is voldoende. Hierbij is namelijk tevens de huurder gehouden om het gehuurde te ontruimen. De onder bewind gestelde huurder hoeft dus niet apart te worden opgeroepen om in het geding te verschijnen.

4.4.5 Vonnis gewezen zonder bewindvoerder

Wat verder kan voorkomen in de praktijk, is de situatie dat er een vonnis wordt gewezen als de bewindvoerder in het geheel niet in de procedure is betrokken. Als de bewindvoerder er na de uitspraak van de rechter achterkomt dat hij niet in de procedure is

⁴⁷ Hof 's-Hertogenbosch 14 maart 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:992.

⁴⁸ Parket bij de HR 3 januari 2014, ECLI:NL:PHR:2014:105.

betrokken, kan de bewindvoerder een gewoon rechtsmiddel instellen. Gewone rechtsmiddelen zijn verzet, hoger beroep en cassatie.⁴⁹ Deze rechtsmiddelen staan, behoudens de door de wet genoemde uitzonderingen (zoals de appelgrens van art. 332 lid 1 Rv), altijd open in civiele procedures. De bewindvoerder kan dus bijvoorbeeld conform art. 143 lid 2 en 3 Rv binnen vier weken in verzet nadat hij bekend is geworden met het vonnis. De termijn voor het instellen van hoger beroep bedraagt op grond van art. 339 lid 1 Rv drie maanden, te rekenen vanaf de dag van de uitspraak van het vonnis. Stelt de bewindvoerder geen gewoon rechtsmiddel in binnen de door de wet gestelde termijn, dan gaat het vonnis in kracht van gewijsde en kunnen er enkel nog buitengewone rechtsmiddelen worden ingesteld. De wet kent twee buitengewone rechtsmiddelen, te weten derdenverzet (het rechtsmiddel dat iemand kan aanwenden wanneer hij meent benadeeld te zijn door een vonnis dat tussen andere partijen is uitgesproken) en herroeping (het rechtsmiddel dat mogelijk is als de wederpartij bedrog heeft gepleegd in het geding, als het vonnis berust op valse stukken of als de wederpartij stukken van beslissende aard heeft achtergehouden). Deze rechtsmiddelen kunnen enkel worden aangewend als er sprake is van bepaalde omstandigheden en er geen gewoon rechtsmiddel (meer) openstaat.⁵⁰ Omdat het hierbij gaat om uitzonderlijke situaties, zal er verder niet meer op de buitengewone rechtsmiddelen worden ingegaan. Als het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan en de bewindvoerder heeft zich niet gemeld tijdens de procedure, dan heeft het uitgesproken vonnis gezag van gewijsde. Hiermee wordt de bindende kracht van het vonnis bedoeld. In eventuele volgende procedures kan het vonnis hiermee niet meer worden betwist.⁵¹ De bewindvoerder zal zich dan moeten neerleggen bij de uitspraak van de rechter, ook al is hij niet in de procedure betrokken.

Soms treedt een deurwaarderskantoor op als gemachtigde partij in een gerechtelijke procedure. Hoewel de bewindvoerder na het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis geen stappen meer kan ondernemen om de geldigheid en de verbindende kracht van het vonnis aan te tasten, kan er wel een klacht worden ingediend tegen de gerechtsdeurwaarder als de bewindvoerder van mening is dat het deurwaarderskantoor hem niet in de procedure heeft betrokken terwijl er wel wetenschap was van het ingestelde bewind. Deze klacht heeft zich voorgedaan bij de kamer voor gerechtsdeurwaarders te Amsterdam⁵², waarvoor later door de bewindvoerder hoger beroep is ingesteld.⁵³ In deze zaak ging het om een bewindvoerder die niet in de betreffende procedure was betrokken. Het deurwaarderskantoor die als gemachtigde optrad had echter meerdere vorderingen op naam van de debiteur en in de andere dossiers had de bewindvoerder zich wel gemeld. Enkel in het dossier waar de procedure in dit geval betrekking op had, had de bewindvoerder zich niet gemeld. Wel was het zo dat de bewindvoerder niet automatisch gekoppeld werd aan de verschillende mappen van de debiteur. Toen de procedure aanhangig werd gemaakt, is de bewindvoerder niet in de dagvaarding genoemd. Ook tijdens de procedure heeft de bewindvoerder zich niet kenbaar gemaakt. Nadat het vonnis is gewezen, heeft de bewindvoerder echter een klacht ingediend tegen de gerechtsdeurwaarder. Het bewind was in dit geval weliswaar niet ingeschreven in het CCB, maar de bewindvoerder stelde zich op het standpunt dat de deurwaarder van het bewind had kunnen weten doordat de betreffende debiteur al enkele jaren onder bewind was gesteld en de bewindvoerder zich wel in andere dossiers had gemeld. Het gerechtshof bepaalde hierbij dat een onderbewindstelling in een oud

⁴⁹ J.P.H. Timmermans en N.H.P.G. Sommers, *Praktisch Burgerlijk Procesrecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2017, p. 181.

⁵⁰ J.P.H. Timmermans en N.H.P.G. Sommers, *Praktisch Burgerlijk Procesrecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2017, p. 203.

⁵¹ J.P.H. Timmermans en N.H.P.G. Sommers, *Praktisch Burgerlijk Procesrecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2017, p. 174.

⁵² KvG 16 december 2014, ECLI:NL:TGDKG:2014:235.

⁵³ Hof Amsterdam 14 juli 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:2967.

dossier niet hoeft te betekenen dat een deurwaarder kennis heeft van het bewind in een nieuw dossier, als de bewindvoerder in dossiers van dezelfde debiteur niet automatisch gekoppeld wordt. Het gerechtshof bepaalde dan ook dat het de deurwaarder niet kon worden verweten dat de bewindvoerder niet in de procedure was betrokken. Wel dient de deurwaarder, vanaf het moment dat de bewindvoerder zich meldt in het betreffende dossier, de verdere correspondentie wel aan de bewindvoerder te richten. Doet hij dit niet, dan handelt hij wél tuchtrechtelijk laakbaar.

4.4.6 Vonnis betekend aan debiteur

De civiele procedure eindigt met een uitspraak van de rechter. Deze executoriale titel kan conform art. 430 lid 1 Rv ten uitvoer worden gelegd. Alvorens er tot tenuitvoerlegging kan worden overgegaan, bepaalt de wet in art. 430 lid 3 Rv dat het vonnis moet worden betekend aan de gedaagde partij. De betekening houdt in dat de deurwaarder een grosse van het vonnis uitreikt aan de debiteur via een betekeningsexploot. Een grosse is een gewaarmerkt afschrift van het vonnis die is bedoeld voor de betrokken partijen, aangezien het originele document, een minuut, voor de rechtbank is bedoeld. Een grosse kan worden herkend aan de woorden “In naam van de Koning”, wat aan het hoofd van het vonnis wordt vermeldt conform art. 430 lid 2 Rv. Voor de betekening van een titel bij een debiteur die onder bewind staat geldt dat het betekeningsexploot aan de bewindvoerder zal moeten worden betekend in plaats van aan de debiteur, wederom op grond van art. 1:441 lid 1 BW.

Het zal geen verbazing wekken dat het in de deurwaarderspraktijk voorkomt dat een vonnis, ondanks het bewind, toch aan de debiteur wordt betekend. De vraag hierbij is of het CCBW bescherming biedt tegen een onjuiste wijze van betekenen. Deze vraag dient ontkennend te worden beantwoord, omdat een dergelijke handeling niet te kwalificeren is als een door de onder bewind gestelde verrichte rechtshandeling waarbij een beroep op art. 1:438 BW kan worden gedaan. Het feit dat de Hoge Raad de gerechtsdeurwaarder verplicht om het vonnis aan de bewindvoerder te betekenen, impliceert nog geen algemene onderzoekspllicht aan de kant van de gerechtsdeurwaarder.⁵⁴

De bewindvoerder kan echter wel op andere manieren wetenschap hebben van het beschermingsbewind aan de zijde van de debiteur, bijvoorbeeld omdat de procedure tegen de bewindvoerder is gevoerd of omdat de bewindvoerder zich heeft gemeld alvorens het vonnis is betekend. Mocht de deurwaarder, ondanks deze wetenschap, toch aan de debiteur betekenen, dan had hij op de hoogte kunnen zijn van het bewind. Het al dan niet vooraf inzien van het CCBW speelt dan geen rol. In dit geval kan betekening aan de verkeerde persoon leiden tot nietigheid van het betekeningsexploot. Een door de deurwaarder uitgebracht exploot is echter rechtsgeldig totdat de nietigheid ervan is vastgesteld.⁵⁵ Daarbij komt dat de eventuele ongeldigheid in dat geval alsnog kan worden voorkomen door het vonnis conform art. 66 lid 2 Rv alsnog aan de bewindvoerder te betekenen. Wel is het zo dat, als het vonnis aan de debiteur zelf is betekend, er nog geen termijnen (bijvoorbeeld voor het instellen van verzet) gaan lopen tot het moment dat het vonnis aan de bewindvoerder wordt betekend. De bewindvoerder kan dus op elk moment na de betekening aan de debiteur zelf nog een rechtsmiddel aanwenden.⁵⁶ De betreffende termijnen gaan pas lopen nadat het vonnis aan de bewindvoerder is betekend of vanaf het moment dat de bewindvoerder kennis heeft genomen van het vonnis.

4.5 Gedragsregels bij de betekening

In de vorige paragrafen is te lezen dat een deurwaarder geen verplichting heeft om het CCBW te raadplegen bij elke executiehandeling die hij verricht. Dit wil echter niet zeggen

⁵⁴ HR 7 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:525.

⁵⁵ Hof 's-Hertogenbosch 9 april 2013, ECLI:NL:GHSHE:2013:BZ7408.

⁵⁶ K. Wagner, *Sancties in het burgerlijk procesrecht*, Apeldoorn: Maklu 2007, p. 191.

dat een deurwaarder op dit punt ook echt geen actie hoeft te ondernemen. Art. 3 van de Verordening beroeps- en gedragsregels gerechtsdeurwaarders brengt immers met zich mee dat de gerechtsdeurwaarder zijn beroep zodanig uitoefent dat een goede vervulling van zijn ambtelijke verplichtingen gewaarborgd is. Hoewel een deurwaarder niet tuchtrechtelijk laakbaar handelt als hij verzuimt na te gaan of een debiteur onder bewind is gesteld alvorens hij een dagvaarding of een vonnis betekent, is het conform de gedragsregels toch verstandig om dit wel te doen. Het is immers een kleine moeite, maar het is voor alle partijen fijn als het vonnis direct aan de juiste partij wordt betekend.

4.6 De visie van bewindvoerders

In bijlage 1 tot en met 4 zijn interviews opgenomen die zijn afgenomen met beschermingsbewindvoerders. Er is hierbij gevraagd naar de mening van de verschillende bewindvoerders in het geval dat er een processuele fout wordt gemaakt door een deurwaarderskantoor. De bewindvoerders geven allemaal aan dat zij nadere stappen zullen ondernemen als zij niet als bewindvoerder in de procedure worden betrokken. Zij zullen veelal met de deurwaarder zelf corresponderen over het feit dat, bijvoorbeeld, de betekening van het vonnis nietig is. Hierbij geven de bewindvoerders aan dat zij de deurwaarder verzoeken om het exploit alsnog aan de bewindvoerder uit te brengen, op kosten van de schuldeiser. Dit verzoek doen de bewindvoerders ook in het geval dat zij het exploit wel van de debiteur zelf hebben ontvangen. Voorts geven de bewindvoerders aan dat als een deurwaarder niet aan dit verzoek voldoet, zij hier vaak geen groot probleem van maken. Als de deurwaarder, ook na het verzoek van de bewindvoerder, alsnog met de onder bewind gestelde debiteur zelf blijft corresponderen, geven de bewindvoerders echter aan dat zij in dat geval waarschijnlijk een klacht tegen de betreffende deurwaarder zullen indienen.

Voorts is, enkel aan de twee professionele bewindvoerders, de vraag voorgelegd wat zij ervan vinden als zij als bewindvoerder worden aangesteld van één persoon, terwijl de echtgenoot van de onder bewind gestelde niet onder bewind is gesteld (bijlage 3 en 4). Deze vraag heeft betrekking op een van de knelpunten die in dit hoofdstuk zijn besproken, namelijk het knelpunt dat er meerdere schuldenaren zijn, waarvan er maar één onder bewind is gesteld. De bewindvoerders geven hierbij aan dat dit, in het geval van een huwelijk of geregistreerd partnerschap met (beperkte) gemeenschap van goederen, veel processuele ongemakken met zich meebrengt. De bewindvoerder moet immers, zoals eerder in dit hoofdstuk te lezen is, in dat geval voor beide echtgenoten worden opgeroepen indien de procedure betrekking heeft op een goed dat in de huwelijksgemeenschap valt. Van de niet onder bewind gestelde echtgenoot is echter niks terug te vinden in het CCB, vandaar dat het geen verbazing zal wekken dat hierbij processueel gezien soms wat dingen fout gaan in de oproeping (waarbij de fout niet aan de schuldeiser te wijten is). De bewindvoerders geven dan ook aan dat er in de praktijk vaak voor wordt gekozen om alleen op te treden als bewindvoerder van een onder bewind gestelde met een huwelijksgemeenschap indien het vermogen van de echtgenoot of geregistreerd partner ook onder bewind wordt gesteld of de echtgenoot bereid is om vrijwillig een beheersovereenkomst te ondertekenen waar het beheer met betrekking tot het vermogen aan de bewindvoerder wordt overgelaten. Een andere mogelijkheid die wordt genoemd, is dat de bewindvoerder bij de boedelbeschrijving de totale gemeenschap in kaart brengt en vervolgens in feite de gemeenschap ontbindt en verdeelt tussen de onder bewind gestelde en zijn echtgenoot of geregistreerd partner. Zo kan de echtgenoot of geregistreerd partner toch over zijn deel van de gemeenschapsboedel beschikken zonder bemoeienis van de bewindvoerder. Deze mogelijkheid is, hoewel het in de praktijk soms wordt toegepast, echter in strijd met de wettelijke regeling.

4.7 De uitvoering binnen Van Arkel

In de vorige paragrafen is besproken hoe de gerechtelijke procedure verloopt als de debiteur onder bewind is gesteld. De vraag is of de bijzondere regels die op dit gebied gelden, ook goed worden opgepakt door de medewerkers van Van Arkel. Uit de interviews die zijn afgenomen onder de incassomedewerkers (bijlage 5 tot en met 9) blijkt dat er, zodra een bewindvoerder bekend is in een dossier, in principe altijd wordt gecorrespondeerd met de bewindvoerder en niet meer met de debiteur, tenzij de bewindvoerder op geen enkele wijze reactie geeft. Ook geven alle medewerkers aan dat er met dagvaarden in principe nooit iets misgaat, omdat het binnen Van Arkel verplicht is om het CCBR te raadplegen alvorens een debiteur wordt gedagvaard, ook al bestaat er geen vermoeden dat de debiteur onder bewind is gesteld. Wel geven de medewerkers aan dat het CCBR in principe enkel wordt geraadpleegd alvorens er wordt gedagvaard en niet voorafgaand aan de betekening van bijvoorbeeld een vonnis, tenzij er aanleiding bestaat dat de debiteur in de tussentijd onder bewind is gesteld. Wel wordt er aangegeven dat, als een exploit toch aan de debiteur wordt betekend in plaats van aan de bewindvoerder, er daarna alsnog een betekening zal plaatsvinden aan de bewindvoerder als er tijdens de betekening door de debiteur wordt aangegeven dat de debiteur onder bewind is gesteld.

Hoofdstuk 5: De executoriale maatregelen bij beschermingsbewind

Naast de procedurele kwesties, die in hoofdstuk 4 aan bod zijn gekomen, dient er ook gekeken te worden naar de executiemaatregelen die mogelijk zijn als iemand een beschermingsbewindvoerder heeft. Een executoriaal beslag tot verhaal van een vordering kan volgens het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering op vier verschillende manieren plaatsvinden. De vier soorten die worden onderscheiden, zijn beslag op roerende zaken, niet-periodiek derdenbeslag, periodiek derdenbeslag en beslag op onroerende zaken. Voorts kent de wet ook de mogelijkheid tot ontruiming in huurkwesties. In de volgende paragrafen zal ten eerste worden besproken hoe de betekening van een beslagexploot dient plaats te vinden, waarna alle executoriale mogelijkheden zullen worden besproken. Hierbij wordt tevens beschreven welke complicaties zich voordoen als een gerechtsdeurwaarder executiemaatregelen wil nemen bij een onder bewind gestelde debiteur.

5.1 De betekening van het beslagexploot

Als een executoriale titel is verkregen, door middel van de civiele procedure die in het vorige hoofdstuk is besproken, kan deze titel op verschillende manieren ten uitvoer worden gelegd. Als de tenuitvoerlegging plaatsvindt door middel van het leggen van executoriaal beslag, zal het beslagexploot moeten worden betekend. Ook dit exploot zal moeten worden betekend aan de bewindvoerder in plaats van aan de debiteur. Als een beslagexploot onjuiste of onvolledige gegevens bevat, is het beslag echter niet van rechtswege nietig. Art. 65 en art. 66 Rv zijn in dit geval van toepassing. Dit houdt in dat, zo lang over een gebrek in het beslagexploot niet wordt geklaagd (bijvoorbeeld in een executiegeschil op grond van art. 438 Rv) en zo lang een eventuele klacht niet wordt gehonoreerd, in beginsel van de geldigheid van het beslag wordt uitgegaan.

Een voorbeeld kan bovenstaande alinea verduidelijken. De casus speelde zich af bij de rechtbank Amsterdam⁵⁷. In deze zaak ging het om een debiteur die op 16 maart 2015 werd gedagvaard. Het verstekvonnis was op 3 juni 2015 uitgesproken. In de tussentijd, te weten op 24 maart 2015, zijn de goederen van de debiteur onder bewind gesteld. Zowel de eiser als de deurwaarder waren niet op de hoogte van dit ingestelde bewind. Het vonnis is vervolgens aan de debiteur in persoon betekend, maar ook hierbij is de deurwaarder niet op de hoogte gebracht van het ingestelde bewind. Vervolgens is er beslag gelegd op de bankrekening van de debiteur. Hierop heeft de bewindvoerder verzocht het beslag op te heffen. De bewindvoerder stelde zich op het standpunt dat de betekening van het verstekvonnis en daarmee ook het daarna gelegde derdenbeslag ongeldig is op grond van art. 1:439 lid 1 BW. Zij was van mening dat de deurwaarder voorafgaand aan de betekening in het CCBR had moeten kijken. In dat geval zou de deurwaarder immers hebben geweten dat hij zich tot de bewindvoerder moest richten. De rechtbank oordeelde echter dat er geen wettelijke bepaling bestaat die de deurwaarder verplicht tot kennisname van het Centrale Curatele- en bewindregister voorafgaand aan iedere executiehandeling. Ook in de tuchtrechtspraak voor deurwaarders wordt geen verplichting tot kennisname van het register aangenomen.⁵⁸ Als er geen of onvoldoende aanwijzingen bestaan dat een debiteur onder bewind is gesteld, betekent dit volgens de rechtbank dat niet kan worden aangenomen dat de deurwaarder het bewind kende of had behoren te kennen. De betekening is volgens de rechtbank dan ook gewoon geldig.

Dat voorafgaand dient te worden betekend, geldt bij elke beslagvariant. Wel zijn er enkele verschillen tussen de verschillende beslagvarianten. In de volgende paragrafen zullen de

⁵⁷ Rb. Amsterdam 25 maart 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:2020.

⁵⁸ KvG 20 oktober 2015, TGDKG:2015:195.

verschillende executoriale mogelijkheden worden besproken, waarbij wordt aangegeven wat de knelpunten zijn.

5.2 Beslag op roerende zaken

De eerste executoriale mogelijkheid die de wet geeft om een vordering te verhalen, is het beslag op roerende zaken. Het beslag op roerende zaken is geregeld in art. 439 e.v. Rv. Roerende zaken zijn conform art. 3:3 lid 2 zaken die verplaatsbaar zijn. Een beslag op een roerende zaak kan dus bijvoorbeeld een beslag op een auto of op een televisietoestel betreffen.⁵⁹ Voor wat betreft het beslag op roerende zaken, gelden geen bijzonderheden voor een onder bewind gestelde debiteur ten opzichte van een debiteur die niet onder bewind staat. Een onderbewindstelling houdt dus niet in dat er geen beslag op roerende zaken meer gelegd mag worden.

5.2.1 Knelpunten bij beslag roerende zaken

Juridisch gezien mag er dus beslag op roerende zaken worden gelegd, ook al is de debiteur onder bewind gesteld. Of dit in de praktijk ook altijd verstandig is, is de volgende vraag. In de onderstaande paragrafen worden enkele knelpunten besproken die zich voordoen in de praktijk.

5.2.1.1 Minieme executieopbrengst en betalingsonmacht

Als een onder bewind gestelde debiteur een betalingsachterstand heeft, zal er natuurlijk eerst geprobeerd worden om een betalingsregeling met de bewindvoerder te treffen. Soms wil de bewindvoerder geen regeling treffen, waardoor de deurwaarder er (onder andere) voor kan kiezen om beslag op roerende zaken te leggen. Dit is op zichzelf staand niet onrechtmatig. Wel zijn er gevolgen als er sprake is van betalingsonmacht aan de zijde van de onder bewind gestelde en een minieme executieopbrengst is te verwachten. Over deze situatie heeft de rechtbank Overijssel een uitspraak gedaan.⁶⁰ In deze zaak ging het om een gerechtsdeurwaarder die beslag had gelegd op de inboedel van een man en een vrouw die onder bewind stonden. Er was onvoldoende capaciteit om een betalingsregeling te treffen, omdat het inkomen zich rond het vrij te laten bedrag bevond zoals dat in een wettelijke schuldsaneringsregeling zou worden vastgesteld (zie hiervoor paragraaf 6.1 en 6.2). De stelling dat er onvoldoende capaciteit was om een betalingsregeling te treffen, is niet door de deurwaarder weerlegd. De bewindvoerder voert aan dat de inboedel waarop beslag is gelegd van 'kringloopkwaliteit' is en vrijwel niks zal opbrengen tijdens een executoriale verkoop. De kosten die een executieverkoop met zich meebrengt zijn volgens de bewindvoerder vele malen hoger. Daardoor zal het echtpaar na de executieverkoop hun spullen kwijt zijn, een hogere schuld hebben en een nieuwe inboedel moeten kopen. De rechtbank oordeelde dat het feit dat een executieverkoop onvoldoende is om daaruit de kosten van de executie te voldoen, op zichzelf geen misbruik van bevoegdheid oplevert. Indien er sprake is van betalingsonwil kan namelijk door een dergelijke executie de bewindvoerder bijvoorbeeld worden bewogen tot betaling of tot het treffen van een redelijke betalingsregeling. Indien er echter sprake is van betalingsonmacht en een te verwachten minieme executieopbrengst, dient de tenuitvoerlegging geen enkel redelijk doel en levert dit volgens de rechtbank misbruik van bevoegdheid op. In dit geval was het volgens de rechtbank aannemelijk dat de opbrengst minimaal zou zijn. Zaken van 'kringloopkwaliteit' worden namelijk op zich niet getroffen door het beslagverbod zoals bedoeld in art. 447 Rv, waardoor op deze zaken gewoon beslag mag worden gelegd. De rechtbank achtte echter, mede aan de hand van de foto's van inboedel die ter zitting zijn voorgelegd, aannemelijk dat de executoriale verkoop niet meer dan een paar tientjes zou opbrengen. De gerechtsdeurwaarder mocht daarom in dit geval de inboedel niet executoriaal verkopen.

⁵⁹ C. Philips, *Praktisch goederenrecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2016, p. 15.

⁶⁰ Rb. Overijssel 5 oktober 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:4540.

Gelet op het bovenstaande, kan de deurwaarder het beste eerst (een kopie van) het budgetplan opvragen bij de bewindvoerder alvorens ervoor wordt gekozen om beslag op roerende zaken te leggen. Hieruit blijkt hoeveel saldo er overblijft voor de bewindvoerder als de maandelijkse lasten van de maandelijkse inkomsten zijn afgetrokken. Als uit het budgetplan een minsaldo naar voren komt, houdt dit dus in dat er sprake is van betalingsonmacht. In dat geval kan de deurwaarder beter nalaten om beslag op roerende zaken te leggen, tenzij de debiteur een waardevolle inboedel heeft. Dit kan de deurwaarder in de meeste gevallen wel inschatten als hij een bezoek brengt aan de woning van de debiteur. Als de deurwaarder inschat dat de inboedel slechts een geringe opbrengst zal hebben bij een executieverkoop, kan er beter voor een andere beslagvariant worden gekozen.

5.2.1.2 Betalingsregeling treffen om executieverkoop te voorkomen

Er doet zich voorts een ander knelpunt voor bij het beslag op roerende zaken in combinatie met onderbewindstelling. Bij Van Arkel kan, nadat het beslag op roerende zaken gelegd is, een betalingsregeling worden getroffen met de debiteur om de executieverkoop te voorkomen. Er zal hierbij tevens per ommegaande een aanbetaling gedaan moeten worden zodat duidelijk wordt dat de debiteur daadwerkelijk tot betaling bereid is. Als een debiteur onder bewind is gesteld, is het echter de vraag of de incassomedewerkers deze betalingsafspraken met de debiteur mogen maken, of dat dit met de bewindvoerder moet gebeuren. Het gerechtshof Amsterdam geeft een antwoord op dit vraagstuk. Het gerechtshof bepaalde dat een betalingsregeling in principe moet worden afgesproken met de bewindvoerder en niet met de debiteur.⁶¹ Als een bewindvoerder echter geen betalingsregeling wil treffen, dan mag de deurwaarder wel contact zoeken met de debiteur om uit te leggen wat er kan gebeuren als er niet op tijd wordt betaald. De deurwaarder mag dus aan de debiteur aangeven dat zijn goederen executoriaal worden verkocht als er geen betalingsafpraak wordt gemaakt. De deurwaarder moet in dat geval echter wel aan de bewindvoerder aangeven dat hij de debiteur hierop gaat aanspreken. Een eventuele betalingsregeling zal de deurwaarder vervolgens met de bewindvoerder moeten treffen.

5.3 Niet-periodiek derdenbeslag

De volgende beslagvariant die de wet schetst, is het niet-periodieke derdenbeslag.⁶² Dit type beslag is geregeld in art. 475 e.v. Rv. Bij derdenbeslag op niet-periodieke betalingen gaat het veelal om een beslag op de bankrekening van de debiteur. Bij een beslag op de bankrekening wordt enkel beslag gelegd op het saldo dat op het moment van de beslaglegging op de rekening staat. Daarna kan de rekening weer gewoon worden gebruikt door de debiteur.

In het geval van beschermingsbewind geldt er een bijzondere situatie omtrent het leggen van bankbeslag. De bewindvoerder behartigt immers de financiële belangen van de onder bewind gestelde, daarom zal de bewindvoerder, zodra hij de beschikking van de onderbewindstelling en zijn benoeming heeft ontvangen, een beheerrekening openen. Een beheerrekening is een bankrekening op naam van de onder bewind gestelde, waarop alle inkomsten van de onder bewind gestelde worden bijgeschreven en waarvan alle uitgaven worden gedaan. Als de onder bewind gestelde in staat is om met geld om te gaan, waardoor hij bijvoorbeeld boodschappen kan doen, dan zal ook een leefgeldrekening worden geopend. Deze bankrekening wordt gebruikt om aan de onder bewind gestelde zakgeld te verstrekken. De vraag is of een gerechtsdeurwaarder beslag mag leggen op deze 'bijzondere' bankrekeningen.

⁶¹ Hof Amsterdam 17 juni 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:2388.

⁶² A.W. Jongbloed, *Executierecht*, Deventer: Kluwer 2017, p. 72.

Ondanks een onderbewindstelling, is het leggen van bankbeslag mogelijk op zowel de beheerrekening als op de leefgeldrekening. Voor wat betreft beslag op de beheerrekening, is een uitspraak van de rechtbank Oost-Brabant van belang. Hierin is bepaald dat de bijzondere aard van de bankrekening geen aanleiding geeft om hier geen beslag op te mogen leggen.⁶³ De rechtbank bepaalde in deze zaak dat een beheerrekening weliswaar geopend is door de bewindvoerder in het kader van de bewindvoering, maar dat de rekening altijd op naam staat van de onder bewind gestelde en dat het hierdoor geen afgescheiden vermogen vormt. Het feit dat uitsluitend de bewindvoerder het beheer heeft over de rekening en daarvan betalingen kan verrichten, laat volgens een eerder gewezen arrest van de Hoge Raad⁶⁴ onverlet dat het tegoed op die rekening behoort tot het vermogen van de onder bewind gestelde. Schuldeisers kunnen zich conform art. 3:276 BW in beginsel verhalen op het gehele vermogen van de debiteur, waardoor er door een gerechtsdeurwaarder beslag mag worden gelegd op de beheerrekening. De rechtbank Oost-Brabant erkent dat door beslag op de beheerrekening het instrument van bewindvoering wordt ondermijnd, maar dat dit op zichzelf onvoldoende is om het beslag als onterecht aan te merken. Bij de leefgeldrekening is er daarnaast sowieso al sprake van het eigen vermogen van de debiteur, waarop schuldeisers conform art. 3:276 BW beslag mogen leggen. Voor het leggen van bankbeslag gelden dus in beide gevallen gewoon de wettelijke regels die ook zouden gelden als een debiteur niet onder bewind was gesteld. Toch zijn er wel een aantal aandachtspunten waar de deurwaarder rekening mee dient te houden. Deze aandachtspunten worden hierna besproken.

5.3.1 Knelpunten bij beslag op niet-periodieke betalingen

Ondanks het feit dat bankbeslag gewoon gelegd mag worden als de debiteur onder bewind is gesteld, is het beslag wel in enkele gevallen onrechtmatig. In 1983 heeft de Hoge Raad een toonaangevend arrest gewezen, waarin wordt bepaald wanneer sprake is van misbruik van een executiebevoegdheid als een deurwaarder beslag legt. Uit dit arrest blijkt dat er sprake van misbruik van bevoegdheid is als de beslaglegger geen in redelijkheid te respecteren belang heeft bij gebruikmaking van zijn executiebevoegdheid.⁶⁵ Dit is bijvoorbeeld het geval als het vonnis berust op een juridische of feitelijke misslag, of indien de executie een noodtoestand zal doen ontstaan aan de zijde van de debiteur, waardoor een tenuitvoerlegging niet kan worden aanvaard. In een later arrest van de Hoge Raad is het begrip 'misbruik van bevoegdheid' nader toegespitst op het bankbeslag. Volgens dit arrest is er sprake van misbruik van bevoegdheid bij bankbeslag wanneer het inkomen door het bankbeslag wordt getroffen, er geen andere middelen van bestaan zijn en bij de uitwinning van het beslag geen rekening wordt gehouden met de beslagvrije voet.⁶⁶ In dat geval is er volgens de Hoge Raad sprake van een 'noodtoestand' zoals bedoeld in het in 1983 gewezen arrest.

Wanneer de deurwaarder beslag legt op de beheer- of de leefgeldrekening, zal hij er dus voor moeten zorgen dat er geen noodtoestand ontstaat aan de zijde van de onder bewind gestelde. In de lagere rechtspraak worden feitelijke omstandigheden duidelijk waarin de rechtbank heeft vastgesteld dat er sprake is van een noodtoestand in het geval van bankbeslag bij een onder bewind gestelde debiteur. Deze omstandigheden worden in de volgende paragraaf besproken.

5.3.1.1 Debiteur kan niet meer voorzien in eerste levensbehoeften

In 2015 is er door de rechtbank Gelderland een uitspraak gedaan waarin sprake was van misbruik van de executiebevoegdheid, omdat er een noodtoestand was ontstaan aan de

⁶³ Rb. Oost-Brabant 11 september 2014, ECLI:NL:RBOBR:2014:5285.

⁶⁴ HR 13 juni 2003, NJ 2004, 196.

⁶⁵ HR 22 april 1983, NJ 1984, 145.

⁶⁶ HR 21 mei 1999, NJ 2001/630.

zijde van de debiteur.⁶⁷ In deze zaak ging het om een debiteur die met haar partner onder bewind was gesteld. De bewindvoerder had hierbij aan de deurwaarder aangegeven dat een betalingsregeling niet mogelijk was, aangezien de schuldenaren onder de beslagvrije voet leefden. Desondanks heeft de deurwaarder beslag gelegd op de beheerrekening. De rechtbank bepaalde hierbij dat de beslagvrije voet in beginsel alleen geldt voor beslag op vorderingen tot periodieke betalingen. Dit is neergelegd in art. 475b tot en met 475g Rv. Dat er bij een bankbeslag wettelijk gezien geen beslagvrije voet geldt, houdt echter niet in dat er rekening gehouden hoeft te worden met de omstandigheid dat met het beslag juist dat inkomen wordt geblokkeerd dat de debiteur nodig heeft voor de noodzakelijke kosten van levensonderhoud. De kantonrechter is dan ook van oordeel dat het systeem van de beslagvrije voet op onaanvaardbare wijze kan worden doorbroken indien beslag wordt gelegd zodra loon of een uitkering op de rekening van de debiteur is bijgeschreven. Het feit dat de deurwaarder wist dat de schuldenaren onder bewind stonden en onder de beslagvrije voet leefden, maar desondanks bankbeslag heeft gelegd, levert daarom misbruik van recht op en dit maakt dat de gerechtsdeurwaarder onrechtmatig heeft gehandeld jegens de bewindvoerder.

Ook de rechtbank Oost-Brabant ging mee in voorgaand standpunt.⁶⁸ In deze zaak werd er door de gerechtsdeurwaarder beslag gelegd op de leefgeldrekening, waarbij geen rekening werd gehouden met de beslagvrije voet. Hierdoor werd het volledige banksaldo door het beslag getroffen. De onder bewind gestelde kon door dit beslag geen eten en drinken meer betalen. In de betreffende zaak was de deurwaarder, vóór de beslaglegging, op de hoogte van de financiële situatie van de onder bewind gestelde en wist hij dat er sprake was van een financiële noodsituatie. Door het vonnis op deze wijze te executeren, zonder rekening te houden met de beslagvrije voet, is sprake van misbruik van de executiebevoegdheid.

Ook de rechtbank Amsterdam bevestigde in een latere uitspraak bovengenoemd standpunt.⁶⁹ Er was hierbij beslag gelegd op de beheerrekening waarop de toeslagen van de onder bewind gestelde binnen kwamen. Door het beslag kon niet meer worden voorzien in de eerste levensbehoeften. Er kon bovendien niet op andere wijze in de eerste levensbehoeften worden voorzien dan door het tegoed op de bankrekening. Daarom bepaalde de rechtbank dat er in dit geval een beslagvrije voet moest worden toegepast, omdat er anders sprake was van een noodtoestand. De rechtbank hief het beslag dan ook op voor zover het door het beslag getroffen banksaldo de beslagvrije voet te boven ging.

Het vorenstaande kan de illusie wekken dat er vrijwel altijd een beslagvrije voet moet worden toegepast als er beslag wordt gelegd op een bankrekening van een onder bewind gestelde debiteur, omdat er anders een noodtoestand ontstaat. Dit is echter niet zo, bepaalde de rechtbank Oost-Brabant.⁷⁰ In deze uitspraak stond er een bedrag van € 1.529,97 op de leefgeldrekening van de onder bewind gestelde, toen op deze rekening door een deurwaarder beslag werd gelegd voor een vordering van € 953,18. Het verweer van de bewindvoerder hierbij was dat er geen rekening werd gehouden met de beslagvrije voet. De rechtbank stelde de bewindvoerder hierbij in het ongelijk, nu alleen het actuele saldo door het beslag onder de bank werd getroffen. Er hoeft bij bankbeslag dus niet altijd een beslagvrije voet te worden toegepast, maar er moet wel voldoende saldo overblijven om te kunnen voorzien in de eerste levensbehoeften van de debiteur, zoals het kopen van eten en drinken. De medewerkers van Van Arkel kunnen daarom het beste het budgetplan raadplegen alvorens zij beslag op niet-periodieke betalingen leggen. Als er

⁶⁷ A. Moerman, Onrechtmatig beslag op beheerrekening, 4 oktober 2015, www.schuldinfo.nl (zoek op *beslag beheerrekening*).

⁶⁸ Rb. Oost-Brabant 7 september 2017, ECLI:NL:RBOBR:2017:4835.

⁶⁹ Rb. Amsterdam 25 maart 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:2020.

⁷⁰ Rb. Oost-Brabant 2 oktober 2015, ECLI:NL:RBOBR:2015:5743.

sprake is van een negatief saldo, dan wel als de balans tussen de inkomsten en de uitgaven precies gelijk is, is de kans sterk aanwezig dat de onder bewind gestelde debiteur door het beslag in een noodtoestand komt te verkeren. Ook zou het Digitaal Beslagregister (DBR) kunnen worden geraadpleegd om te bekijken hoeveel instanties er periodiek derdenbeslag (hierop wordt in de volgende paragraaf ingegaan) hebben gelegd ten laste van de debiteur. Als er namelijk blijkt dat er al veel instanties beslag hebben gelegd op het loon of de uitkering, dan bestaat er een grote kans dat er een noodtoestand ontstaat als Van Arkel beslag legt op het moment dat er bankbeslag wordt gelegd op het moment dat de beslagvrije voet op de bankrekening wordt gestort. De beslagvrije voet vormt namelijk het bestaansminimum. Als hierop niet-periodiek beslag wordt gelegd, kan de debiteur hoogstwaarschijnlijk niet meer voorzien in zijn eerste levensbehoeften. Het is dus van belang om dit van tevoren na te gaan, zodat wordt voorkomen dat het beslag (gedeeltelijk) moet worden opgeheven.

5.4 Periodiek derdenbeslag

De andere variant van het derdenbeslag betreft het beslag op periodieke betalingen. Ook dit type beslag is te vinden in art. 475 e.v. Rv. Van periodiek derdenbeslag is sprake als er beslag wordt gelegd onder de werkgever of onder de uitkerende instantie. Als er door Van Arkel beslag op het loon of de uitkering wordt gelegd, wordt er in beginsel maandelijks, maar soms ook wekelijks of om de twee weken, geld aan Van Arkel afgedragen door de werkgever of de uitkerende instantie.

Bij beslag op periodieke betalingen, gelden er in het geval van beschermingsbewind geen andere regels dan de regels die gelden bij debiteuren zonder een bewindvoerder. Een gerechtsdeurwaarder kan dus gewoon de wettelijke bepalingen aanhouden van art. 475 e.v. Rv. Conform de wet dient er rekening te worden gehouden met een beslagvrije voet. Dit is in beginsel 90% van de bijstandsnorm. De bewaking van de beslagvrije voet is een belangrijke taak voor de bewindvoerder. Omdat de beslagvrije voet het bestaansminimum betreft, leidt een te lage beslagvrije voet tot problemen omdat er hierdoor nota's niet betaald kunnen worden door de bewindvoerder. Als de bewindvoerder van mening is dat de beslagvrije voet te laag is, omdat er hierdoor extra kosten zullen ontstaan door nota's die niet betaald kunnen worden, zal de bewindvoerder dan ook tijdig om een herberekening van de beslagvrije voet moeten vragen. Laat een bewindvoerder dit na, dan kan de bewindvoerder volgens de rechtbank Zutphen aansprakelijk worden gesteld voor de extra kosten die zijn ontstaan als gevolg van de onbetaalde nota's (bijvoorbeeld de buitengerechtelijke incassokosten).⁷¹

5.5 Beslag op onroerende zaken

De volgende beslagvariant die in de wet wordt genoemd, is het beslag op onroerende zaken. De regeling van het beslag op onroerende zaken is te vinden in art. 502 e.v. Rv. Onroerende zaken zijn zaken die conform art. 3:3 lid 1 BW niet verplaatsbaar zijn, zoals een huis of een weiland.

Is er sprake van een hele of gedeeltelijke eigendom van een onroerende zaak, dan kan hier, ondanks dat er sprake is van bewindvoering, beslag op worden gelegd door de deurwaarder.⁷² Voor het beslag op onroerende zaken geldt dus gewoon de wettelijke regeling zoals deze in art. 502 e.v. is opgenomen.

5.5.1 Knelpunten bij beslag onroerende zaken

Ondanks het feit dat zich in principe geen bijzonderheden voordoen bij het beslag op onroerende zaken in het geval van bewind, zal er wel met enkele dingen rekening moeten

⁷¹ Rb. Gelderland 15 december 2015, ECLI:NL:RBGEL:2015:8120.

⁷² R. Batta, *Boeien voor de bewindvoerder*, Apeldoorn/Antwerpen: Maklu 2016, p. 82.

worden gehouden. In de volgende paragraaf zal worden beschreven waar een deurwaarder aan moet denken bij een beslag op een onroerende zaak, als hij te maken heeft met een debiteur die onder bewind is gesteld.

5.5.1.1 Beslag mag debiteur niet in dwangpositie brengen

Waar beslag op roerende zaken nog weleens als pressiemiddel wordt gebruikt om de bewindvoerder tot betaling over te laten gaan, is dit bij een beslag op onroerende zaken in de rechtspraak verboden. Het executoriale beslag dient tot verhaal op het beslagen vermogen en niet om de beslagene op oneigenlijke wijze in een dwangpositie te brengen.⁷³ Er mag dus geen beslag worden gelegd om ervoor te zorgen dat de bewindvoerder alsnog een betalingsregeling treft. Voorts maakt een deurwaarder in beginsel misbruik van zijn executiebevoegdheid als hij verwacht dat de opbrengst van de executie op geen enkele wijze in mindering strekt op de vordering waarvoor beslag werd gelegd.⁷⁴ Bij een onroerende zaak is er meestal sprake van een hypotheekhouder. Wie de hypotheekhouder is en wat de hoogte is van deze hypotheek, is te raadplegen in het Kadaster. Het recht van hypotheek is een voorrecht en heeft daarom voorrang op de andere schuldeisers conform art. 3:278 en 3:279 BW. Als er een hoge hypotheek is gevestigd op de onroerende zaak en als wordt verwacht dat de woning een lage opbrengst zal hebben bij een executieverkoop, dan kan de deurwaarder beter nalaten om beslag op de onroerende zaak te leggen. Dit geldt te meer als er meerdere beslagen liggen op de onroerende zaak en als uit het budgetplan blijkt dat er geen ruimte is tot aflossing.

5.6 Ontruiming

In het geval van huur kent de wet een bijzondere executoriale mogelijkheid als de huurpenningen niet worden betaald. Deze mogelijkheid is de ontruiming van het gehuurde, veelal een huurwoning. Ontruiming kan echter nooit zomaar. Er is toestemming nodig van de kantonrechter om de huurovereenkomst te ontbinden en een huurwoning te mogen ontruimen. Ontbinding is veelal gerechtvaardigd als er sprake is van een tekortkoming in de nakoming (art. 6:74 BW). Van een tekortkoming in de nakoming is in dit geval sprake als de huur niet wordt betaald. Niet elke betalingsachterstand rechtvaardigt echter ontbinding van de huurovereenkomst en ontruiming van het gehuurde. In de rechtspraak wordt vaak als uitgangspunt genomen dat er een achterstand van meer dan drie maanden moet bestaan of als er sprake is van een herhaalde wanprestatie.⁷⁵ In dat geval kan de verhuurder dus aan de rechter verzoeken om de huurovereenkomst te ontbinden. Dit verzoek wordt vaak vergezeld met de vraag om toestemming om te ontruimen. Bij een ontruiming zal de (onder bewind gestelde) huurder het pand moeten verlaten.

5.6.1 Knelpunten bij ontruiming

Het feit dat de huurder onder bewind is gesteld, brengt geen bijzondere situatie met zich mee ten aanzien van de mogelijkheid van de verhuurder om de rechter tot ontruiming te verzoeken. Dit is in de rechtspraak enkele keren aangehaald. In een uitspraak van het gerechtshof 's-Hertogenbosch werd door de verhuurder een verzoek tot ontbinding en ontruiming gedaan, terwijl de huurder onder bewind stond.⁷⁶ De bewindvoerder voerde hierbij aan dat er sprake was van vrijwillig bewind en dat er inmiddels een verzoek tot schuldhulpverlening was gedaan, waardoor het belang van de huurder om in de woning te mogen blijven wonen zwaarder woog dan het belang van de verhuurder om tot ontruiming over te gaan. Hierbij bepaalde de rechter dat in het licht van de substantiële

⁷³ Rb. Breda 23 juli 1984, KG 1984, 247.

⁷⁴ Hof 's-Gravenhage 21 april 1998, VN 1988, 2562.

⁷⁵ Rb. Noord-Holland 29 januari 2013, ECLI:NL:RBNHO:2013:8077.

⁷⁶ Hof 's-Hertogenbosch 23 juni 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:2278.

huurachterstand, van de verhuurder niet kan worden gevergd dat zij de huurovereenkomst blijft voortzetten. Ontruiming was hierbij dus, ondanks het beschermingsbewind, gewoon gerechtvaardigd. Er zijn echter enkele bijzondere (uitzonderings)situaties waarin de ontruiming niet gerechtvaardigd is. Deze situaties worden in de volgende paragraaf besproken.

5.6.1.1 Noodtoestand aan de zijde van de onder bewind gestelde

De situatie dat ontruiming onrechtmatig is, is als dit een noodtoestand zal meebrengen aan de zijde van de onder bewind gestelde debiteur. Dit bepaalde de rechtbank Limburg.⁷⁷ De rechtbank bepaalde dat het feit dat de onder bewind gestelde dakloos zal worden, een voorzienbaar gevolg is en geen noodtoestand met zich meebrengt. Onder noodtoestand worden alleen uitzonderlijke situaties gerekend. Zo'n situatie deed zich bijvoorbeeld voor bij de rechtbank Rotterdam. Hierbij was de huurder ernstig ziek en had hij een levensverwachting van minder dan een jaar. Vanwege zijn ernstige gezondheidsproblemen was hij niet in staat om te verhuizen. Dit was onderbouwd met medische stukken. De rechter oordeelde hierbij dat er door de ontruiming een noodtoestand voor de huurder zou ontstaan, waardoor de verhuurder hiertoe niet mocht overgaan.⁷⁸

5.7 Gedragsregels

De medewerkers van Van Arkel zullen bij alle beslagvarianten voorts rekening moeten houden met art. 10 van de Verordening beroeps- en gedragsregels gerechtsdeurwaarders, waarin is opgenomen dat de deurwaarder nauwgezet en zorgvuldig moet handelen in financiële aangelegenheden en geen onnodige kosten mag maken. Het is bijvoorbeeld hierop gebaseerd dat de deurwaarder geen goederen executoriaal mag verkopen als er sprake is van betalingsonmacht en een executieopbrengst waarvan verwacht wordt dat deze miniem is, waardoor de kosten voor de onder bewind gestelde debiteur alleen maar hoger worden.

5.8 De visie van bewindvoerders

Nu duidelijk is wat de verschillende beslagvarianten zijn en welke van deze varianten kunnen worden toegepast in het geval van beschermingsbewind, is het handig om in kaart te krijgen welke beslagvariant er de voorkeur heeft binnen de bewindvoeringspraktijk. Soms heeft een deurwaarderskantoor niet alle beslagmogelijkheden ter beschikking, bijvoorbeeld omdat de debiteur geen onroerende zaken op naam heeft staan en er geen bankrekeningnummer bekend is waarop beslag kan worden gelegd. Als echter wel alle opties openstaan, is het fijn om rekening te kunnen houden met de wensen van beschermingsbewindvoerders. Zo kan de vordering verhaald worden zonder dat de debiteur zwaar getroffen wordt door het beslag. Er is dan ook aan vier verschillende bewindvoerders gevraagd welke beslagvariant zij het liefste zouden zien, indien een beslag noodzakelijk is. Alle geïnterviewde bewindvoerders hebben hierbij aangegeven dat er een duidelijke voorkeur is voor loonbeslag, omdat hier maandelijks rekening mee kan worden gehouden in het budgetplan en er hierbij altijd een beslagvrije voet overblijft voor de debiteur, zodat in ieder geval de vaste lasten kunnen worden betaald. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld een bankbeslag, waarbij de bewindvoerder al snel in de problemen komt met het betalen van de vaste lasten. Ook een beslag op roerende of onroerende zaken heeft in de praktijk geen voorkeur, omdat de kosten voor de onder bewind gestelde alleen maar oplopen (doordat bijvoorbeeld een nieuwe inboedel moet worden gekocht). De bewindvoerders geven aan dat zij door dit soort beslagen de financiële situatie van de onder bewind gestelde nooit stabiel kunnen krijgen. De interviews met de bewindvoerders zijn terug te vinden in bijlage 1 tot en met 4.

⁷⁷ Rb. Limburg 2 augustus 2016, ECLI:NL:RBLIM:2016:6789.

⁷⁸ Rb. Rotterdam 31 juli 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:5640.

5.9 De uitvoering binnen Van Arkel

In aanvulling op het wettelijk kader, is tevens aan de incassomedewerkers van Van Arkel gevraagd (bijlage 5 tot en met 9) voor welke beslagvariant in de praktijk het vaakst wordt gekozen als een debiteur onder bewind is gesteld. De incassomedewerkers geven hierbij aan dat er het vaakst wordt gekozen voor loonbeslag. Dit past bij de wensen in de bewindvoeringspraktijk, nu in de vorige paragraaf naar voren is gekomen dat bewindvoerders het loonbeslag het minst belastend vinden. Er wordt door de incassomedewerkers aangegeven dat er in het geval van bewind vrijwel nooit beslag op roerende zaken zal worden gelegd, tenzij uit het budgetplan blijkt dat er enige afloscapaciteit is maar de bewindvoerder weigert een regeling te treffen. In dat geval wordt het weleens als pressiemiddel gebruikt, maar hierbij zal eigenlijk nooit tot een daadwerkelijke executieverkoop worden overgegaan. Verder geven alle incassomedewerkers aan dat een beslag op onroerende zaken bij een onder bewind gestelde in de praktijk eigenlijk nooit voorkomt. Ten slotte wordt er ook zeer zelden overgegaan tot het leggen van bankbeslag. Zeker op een leefgeldrekening wordt in principe nooit beslag gelegd, omdat dit puur en alleen het zakgeld is van de debiteur. Hierbij zal een beslag niet zinvol zijn en daarbij kan het zo zijn dat de debiteur niet meer kan voorzien in zijn eerste levensbehoeften.

Voorts is in de interviews met de incassomedewerkers gevraagd of zij vaak overgaan tot aanhouding van het dossier, en dus (tijdelijk) geen executiemaatregelen nemen, als zij in het budgetplan dat zij ontvangen van de bewindvoerder terugzien dat er geen afloscapaciteit bestaat. De medewerkers hebben hierbij aangegeven dat zij, als zij daadwerkelijk kunnen terugzien dat er geen ruimte is voor aflossing, inderdaad het dossier tijdelijk zullen aanhouden (in overleg met de opdrachtgever).

Hoofdstuk 6: Beschermingsbewind in combinatie met schuldhulpverlening of Wsnp

In sommige dossiers die bij Van Arkel lopen is er, naast een beschermingsbewindvoerder, ook een schuldhulpverlener of een Wsnp-bewindvoerder bekend. Binnen Van Arkel is er onvoldoende duidelijkheid met betrekking tot de vragen met welke persoon of instantie Van Arkel in dat geval moet communiceren, wie de formele procespartij wordt en op welke manier de vordering verhaald kan worden als er sprake is van samenloop van meerdere trajecten. Daarom wordt in dit hoofdstuk een korte uitleg gegeven over wat schuldhulpverlening en Wsnp precies inhouden en wat de gevolgen zijn als een onderbewindstelling samenloopt met een schuldhulpverlenings- of Wsnp-traject.

6.1 Schuldhulpverlening

Conform art. 3 lid 1 van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) is het college van burgemeester en wethouders van de gemeente verplicht om inwoners met schulden te helpen. Het college kan schuldhulpverlening enkel weigeren als een persoon al eerder gebruik heeft gemaakt van schuldhulpverlening (art. 3 lid 2 Wgs) of als iemand fraude heeft gepleegd waardoor een bestuursorgaan, zoals de belastingdienst, is benadeeld (art. 3 lid 3 Wgs). Schuldhulpverlening is het traject waarin iemand met schulden hulp krijgt om zijn schulden te kunnen aflossen. Iedere natuurlijke persoon kan zich melden voor schuldhulpverlening bij zijn gemeente of bij een schuldhulpverlenende instantie die in opdracht van de gemeente schuldhulpverlening uitvoert. Indien de debiteur in een schuldhulpverleningstraject zit, kijkt de schuldhulpverlener of het mogelijk is om een betalingsregeling te treffen met de schuldeisers. Het uitgangspunt van zo'n regeling is dat de debiteur zich 36 maanden inzet om zijn schulden te betalen. Wanneer een debiteur zijn schulden niet binnen die periode kan terugbetalen, wordt aan de schuldeisers finale kwijting gevraagd voor het restant van de schulden. Bij een zogenoemde minnelijke schuldregeling berekent de schuldhulpverlener een vrij te laten bedrag (VTLB) voor de betrokkene. Het VTLB is voldoende om de vaste lasten te betalen en te leven op bijstandsniveau. Alle inkomsten boven het VTLB worden over een periode van drie jaar aangeboden aan de schuldeisers. Als alle schuldeisers akkoord zijn met het betalingsvoorstel tegen finale kwijting, dan kan uitbetaling op twee manieren plaatsvinden, te weten met een schuldsanering of schuldbemiddeling. Bij de schuldsanering geeft de gemeente een lening waarmee alle schulden kunnen worden afgelost. De debiteur heeft dan alleen nog een schuld bij de gemeente en niet meer bij zijn oorspronkelijke schuldeisers. Bij schuldbemiddeling maakt de gemeente afspraken met de schuldeisers over de aflossing van de schulden.

Als iemand het traject ingaat voor een schuldbemiddeling of saneringskrediet, dan gebeurt dit vrijwel altijd in combinatie met budgetbeheer. Bij budgetbeheer wordt iemand aangesteld die het budget van de betrokkene beheert. Deze beheerder ontvangt het inkomen en verzorgt de noodzakelijke betalingen, zodat er geen nieuwe schulden ontstaan. De organisatie die budgetbeheer uitvoert kan onderdeel zijn van een gemeente of geheel losstaan van de gemeente. Organisaties die geheel losstaan van de gemeente, dienen op grond van art. 3:5 lid 4 Wet op het financieel toezicht (Wft) wel een ontheffing te hebben verkregen van de Nederlandsche Bank alvorens zij het budgetbeheer mogen uitvoeren. Art. 3:5 lid 1 Wft kent namelijk een verbod aan een ieder om opvorderbare gelden aan te trekken, ter beschikking te krijgen of ter beschikking te hebben van het publiek. Deze verbodsbepaling is conform art. 3:5 lid 2 sub c Wft niet van toepassing op gemeentes.

Er is blijkens een arrest van het gerechtshof Amsterdam geen verplichting voor schuldeisers om mee te doen aan de minnelijke schuldenregeling.⁷⁹ Als de schuldeisers

⁷⁹ Hof Amsterdam 3 februari 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:167.

echter niet akkoord gaan met het betalingsvoorstel van de schuldhulpverlenende organisatie, dan kan een dwangakkoord worden aangevraagd conform art. 287a lid 1 Faillissementswet (hierna: Fw). Een dwangakkoord houdt in dat de rechter een schuldeiser dwingt akkoord te gaan met het betalingsvoorstel van de schuldhulpverlener, indien er sprake is van zwaarwegende omstandigheden aan de zijde van de debiteur (art. 287a lid 5 Fw). Hiervan kan bijvoorbeeld sprake zijn als één kleine schuldeiser het betalingsvoorstel weigert, terwijl de rest van de schuldeisers wel akkoord zijn gegaan. Als de rechter de weigerende schuldeiser dwingt om akkoord te gaan, dan komt de minnelijke regeling alsnog tot stand. Voor het toepassen van een dwangakkoord is volgens de Hoge Raad⁸⁰ niet vereist dat het verzoek om te mogen worden toegelaten tot de Wsnp toewijsbaar is.⁸¹ Wordt er geen dwangakkoord uitgesproken, dan staat voor de debiteur enkel nog een verzoek tot toepassing van de Wsnp open.

6.1.1 Schuldhulpverlening in combinatie met beschermingsbewind

In 2012 heeft het gerechtshof Leeuwarden bepaald dat schuldhulpverlening niet tot de taken van een beschermingsbewindvoerder behoort.⁸² De taak van een bewindvoerder betreft enkel het treffen van een enkele betalingsregeling, maar het saneren van een problematische schuldenlast behoort niet tot de gewone werkzaamheden van een bewindvoerder. Bij een debiteur met een problematische schuldenlast is het daarom van belang dat er, naast een beschermingsbewindvoerder, een schuldhulpverlener wordt aangesteld.

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, alsmede andere wettelijke bepalingen betreffende schuldhulpverlening, kennen geen specifieke voorschriften over het nemen van executiemaatregelen tijdens de schuldhulpverlening. Het feit dat een schuldhulpverlener zich bij Van Arkel meldt, houdt dus niet in dat de executiemaatregelen moeten worden gestaakt. Alle maatregelen zoals besproken in hoofdstuk 5, kunnen dus genomen blijven worden in het geval er zowel een beschermingsbewindvoerder als een schuldhulpverlener bekend zijn in een dossier. Hierbij blijft de bewindvoerder de formele procespartij in gerechtelijke procedures, de schuldhulpverlener neemt dit niet over.

Er is echter één moment dat het voorgaande niet geldt. Zoals eerder aangegeven is, doet een schuldhulpverlener na inventarisatie van de schulden vaak een voorstel tegen finale kwijting aan alle schuldeisers. Als alle schuldeisers, desnoods middels een dwangakkoord, akkoord zijn gegaan met de voorgestelde schuldenregeling, dan ontstaat er als het ware een verzameling van overeenkomsten die de debiteur met de schuldeisers aangaat. De schuldhulpverlener doet immers een aanbod in de zin van art. 6:217 BW. Als de schuldeiser met dit voorstel akkoord gaat, geldt dit als een aanvaarding in de zin van datzelfde artikel. Daarmee is een overeenkomst tot stand gekomen. Deze overeenkomst houdt in dat de debiteur zich moet houden aan de verplichtingen die hij aangaat (hij mag bijvoorbeeld geen nieuwe schulden maken tijdens het minnelijke traject). De schuldeiser moet op zijn beurt genoeg nemen met de beperkte betaling en kwijting geven voor de restantschuld. Een gerechtsdeurwaarder zal om die reden ook de gelegde beslagen moeten opheffen waaruit (extra) betalingen zouden worden ontvangen. Confronteert de deurwaarder de debiteur toch met een beslag, dan is er conform art. 6:74 lid 1 BW sprake van een tekortkoming in de nakoming van een verbintenis. De debiteur kan in een gerechtelijke procedure dan niet alleen nakoming van de overeenkomst vragen, maar ook opheffing van het beslag en terugbetaling van de geïncasseerde bedragen. Op het moment dat Van Arkel dus, desnoods door middel van een dwangakkoord, namens de schuldeiser akkoord is gegaan met een voorstel tegen finale kwijting, dan kunnen de

⁸⁰ HR 14 december 2012, *LJN* BY0966.

⁸¹ R.D. Vriesendorp, *Arresten insolventierecht*, Deventer: Kluwer 2017, p. 1480.

⁸² Hof Leeuwarden 2 oktober 2012, *ECLI:NL:GHLEE:2012:BY4293*.

medewerkers van Van Arkel daarna ook niet meer bij de beschermingsbewindvoerder aankloppen voor de betaling van het restant.

6.2 Wet schuldsanering natuurlijke personen

Het schuldhelpverleningstraject uit de vorige paragrafen is een minnelijk schuldhelpverleningstraject, wat inhoudt dat dit traject buiten de rechter omgaat. In het geval er niet tot een oplossing kan worden gekomen met de schuldeisers, bestaat er ook een wettelijk traject via de Wet schuldsanering natuurlijke personen. Het hoofddoel van de wet is een regeling in het leven te roepen waarmee kan worden tegengegaan dat een natuurlijke persoon die in een problematische financiële situatie terecht is gekomen tot in de lengte der jaren met zijn schulden kan worden achtervolgd.⁸³ Een natuurlijke persoon kan, indien redelijkerwijs is te voorzien dat hij niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden of indien hij in de toestand verkeert dat hij heeft opgehouden te betalen, conform art. 284 Fw een verzoek bij de rechter indienen om de toepassing van de schuldsaneringsregeling uit te spreken. Tijdens de mondelinge behandeling van het verzoekschrift dient de betrokkene voldoende aannemelijk te maken dat hij voldoet aan alle toelatingsvoorwaarden van art. 288 lid 1 Fw en dat er geen weigeringsgronden van art. 288 lid 2 Fw van toepassing zijn. De betrokkene zal bijvoorbeeld moeten aantonen dat hij te goeder trouw is ten aanzien van zijn schulden. Bij de beoordeling hiervan kan de rechter conform de wetsgeschiedenis met allerlei omstandigheden rekening houden, zoals de omvang van de schulden en de mate waarin de debiteur een verwijt kan worden gemaakt dat de schulden zijn ontstaan.⁸⁴ Ook dient er een poging tot een minnelijke schuldregeling, zoals eerder is beschreven, te zijn gedaan door een persoon of instelling als bedoeld in art. 48 lid 1 van de Wet op het consumentenkrediet (Wck), bijvoorbeeld een gemeente. Ook zal de debiteur bijvoorbeeld aannemelijk moeten maken dat hij de uit de schuldsanering voortvloeiende verplichtingen naar behoren zal nakomen en dat hij zich zal inspannen zoveel mogelijk baten voor de boedel te verwerven. De betrokkene zal conform de wetsgeschiedenis globaal moeten aangeven hoe en wat hij denkt te kunnen verdienen, besparen, sparen en aflossen.⁸⁵ Bovendien zal hij aandacht moeten besteden aan de vraag hoe hij specifieke problemen het hoofd denkt te bieden. Hij kan bijvoorbeeld aantonen dat hij is begonnen met het zoeken naar werk of juist dat hij zich inspant om (weer) arbeidsgeschikt te worden.⁸⁶

Toepassing van de schuldsaneringsregeling houdt in dat op het vermogen van de debiteur een algemeen beslag komt te rusten ten behoeve van alle schuldeisers. Schuldeisers kunnen niets meer zelfstandig ondernemen ten aanzien van de in de boedel vallende goederen. De debiteur krijgt maandelijks een vrij te laten bedrag waarvan hij betalingen kan verrichten met betrekking tot zijn levensonderhoud. Alle inkomsten die iemand boven het VTLB ontvangt, behoren tot de boedel. De schuldsaneringsregeling werkt in beginsel ten aanzien van alle vorderingen op de debiteur die ten tijde van de uitspraak bestaan conform art. 299 lid 1 sub a Fw. Maar ook de vorderingen die pas na de uitspraak ontstaan maar voortvloeien uit een rechtsverhouding daterend van vóór de uitspraak vallen onder het toepassingsbereik van de regeling op grond van art. 299 lid 1 sub b-e Fw.

Door toelating tot de schuldsaneringsregeling verliest de debiteur met ingang van de dag waarop dat gebeurt van rechtswege de bevoegdheid om over de tot de boedel behorende goederen te beschikken of ten aanzien van die goederen feitelijke handelingen te verrichten of toe te laten (art. 296 Fw). Enkel de Wsnp-bewindvoerder, die door de

⁸³ N.J. Polak, *Insolventierecht*, Deventer: Kluwer 2017, p. 443.

⁸⁴ *Kamerstukken II*, 2004/05, 29942, nr. 3, p. 20.

⁸⁵ *Kamerstukken II*, 2004/05, 29942, nr. 3, p. 20.

⁸⁶ HR 27 mei 2011, *LJN* BP8708.

rechtbank wordt benoemd, is beschikkingsbevoegd ten aanzien van de boedel.⁸⁷ Wel blijft de debiteur handelingsbekwaam op grond van art. 297 lid 1 Fw, maar hier zijn wel enkele beperkingen op aangebracht. Zo mag de debiteur geen bovenmatige giften aannemen op grond van art. 297 lid 2 Fw en heeft hij toestemming van de Wsnp-bewindvoerder nodig om een krediettransactie aan te gaan als bedoeld in art. 1 Wck.

6.2.1 Wsnp in combinatie met beschermingsbewind

Het kan zijn dat de debiteur onder beschermingsbewind is gesteld op het moment dat hij een verzoek wil doen tot toelating tot de Wsnp. In de lagere rechtspraak was een langere tijd veel onduidelijkheid over de vraag of een beschermingsbewindvoerder of een debiteur zelf dit verzoek moet doen. Daarom heeft de Hoge Raad zich hier in 2012 over uitgesproken. Hoewel de schuldsaneringsregeling vrijwel alle onder bewind staande goederen van de betrokkene betreft⁸⁸ en normaliter de beschermingsbewindvoerder daarbij de formele procespartij is, bepaalde de Hoge Raad dat de debiteur over wiens goederen bewind is ingesteld, zelfstandig bevoegd is om een schuldsaneringsverzoek in te dienen.⁸⁹ De Hoge Raad bepaalde namelijk dat de indiening van een verzoek om toepassing van de schuldsaneringsregeling uit te spreken niet kan worden beschouwd als een beheersdaad over de onder bewind staande goederen waartoe de beschermingsbewindvoerder ingevolge art. 1:438 lid 1 BW bij uitsluiting bevoegd is. Het is ook geen daad van beschikking over de onder bewind staande goederen, die de debiteur ingevolge art. 1:438 lid 2 slechts met zijn medewerking (of machtiging van de kantonrechter) zou kunnen verrichten. Het indienen van een zodanig verzoek behoort dan ook niet tot de in art. 1:441 BW bedoelde taak van de beschermingsbewindvoerder, zodat die de debiteur niet in rechte vertegenwoordigt bij de indiening van het verzoek.

Naar schatting van de Raad voor de Rechtsbijstand is er in slechts 10% van alle schuldsaneringsregelingen ook sprake van beschermingsbewind.⁹⁰ Op het moment dat er sprake is van samenloop van beschermingsbewind en Wsnp, heeft de debiteur te maken met twee bewindvoerders. Dit kan bijdragen aan een succesvol verloop van de Wsnp, omdat de beschermingsbewindvoerder zorgdraagt voor een goede begeleiding tijdens de Wsnp. Dit kan een bijdrage leveren aan het voorkomen van een tussentijdse beëindiging van de Wsnp. De beschermingsbewindvoerder behartigt de belangen van de debiteur, terwijl de Wsnp-bewindvoerder de belangen van de schuldeisers behartigt.

De beschermingsbewindvoerder heeft verder de taak om de goederen te beheren. De taak van een Wsnp-bewindvoerder is conform art. 316 lid 1 onder b Fw echter ook het beheer en de vereffening van de boedel. Bij samenloop van beschermingsbewind en Wsnp zijn er dus twee verschillende bewindvoerders belast met het beheer over de goederen van de betrokkene. Dit roept de vraag op welke goederen er in de saneringsboedel vallen. De wet schrijft dit niet duidelijk voor, maar in de praktijk wordt dit probleem opgelost doordat de beschermingsbewindvoerder slechts bewind voert over het vrij te laten bedrag (VTLB). Het vermogen van de betrokkene wordt als het ware gesplitst in een gedeelte dat onder beschermingsbewind valt (het VTLB) en een gedeelte dat onder het schuldsaneringsbewind valt.⁹¹ De correspondentie betreffende een openstaande vordering zullen de medewerkers van Van Arkel dan ook aan de Wsnp-bewindvoerder moeten richten. Art. 110 jo. art. 328 Fw benadrukken dit nog eens, doordat hierin is opgenomen dat de schuldvorderingen bij de Wsnp-bewindvoerder moeten worden

⁸⁷ A.M.J. van Buchem-Spapens en A. Pouw, *Faillissement, surseance van betaling en schuldsanering*, Deventer: Kluwer 2013, p. 163.

⁸⁸ G.H. Lankhorst, 'Niet-ontvankelijkheid saniet in hoger beroep', *SchuldSanering* 2009/5, p. 35.

⁸⁹ HR 25 mei 2012, *LJN* BV4010.

⁹⁰ H. Van der Westen, 'De samenloop van Wsnp- en beschermingsbewind', *SchuldSanering* 2009/4, p.16.

⁹¹ B.J. Engberts, 'Samenloop van beschermingsbewind en insolventie. Wat als de gefailleerde of debiteur onder beschermingsbewind is of wordt gesteld?', *Tvl* 2010/3, p.13.

ingediend, vergezeld van bewijsstukken (zoals facturen of een vonnis dat is uitgesproken door de rechter).

Als een debiteur in de Wsnp terecht komt, is het verplicht om de wettelijke rente stop te zetten conform art. 303 lid 1 Fw. Ook zal een eventueel gelegd beslag moeten worden opgeheven. Bovendien wordt er, zoals eerder aangegeven, veelal een schone lei verleend als iemand zich aan de verplichtingen van de Wsnp heeft gehouden. Als de Wsnp is doorlopen en iemand krijgt de schone lei van de rechter, dan kan er voor de restschulden niet meer bij de beschermingsbewindvoerder worden aangeklopt. Enkel voor schulden die zijn ontstaan na afloop van de Wsnp zou de beschermingsbewindvoerder weer kunnen worden aangeschreven.

6.3 Gedragsregels

Op het moment dat alle schuldeisers akkoord zijn gegaan met het voorstel tegen finale kwijting die door de schuldhulpverlener is gedaan of op het moment dat de rechter de toepassing van de Wsnp heeft uitgesproken, mogen er door de deurwaarder geen executiemaatregelen meer worden genomen gedurende het traject. Ook het dreigen met het nemen van executiemaatregelen bij de beschermingsbewindvoerder is verboden. Op grond van art. 8 van de Verordening beroeps- en gedragsregels gerechtsdeurwaarders mag de deurwaarder namelijk geen druk uitoefenen door het aankondigen van maatregelen, welke hij niet uit hoofde van zijn opdracht, de wet en de hem verstrekte titel daadwerkelijk mag nemen.

6.4 De visie van bewindvoerders

In aanvulling op hetgeen in dit hoofdstuk is besproken, is aan vier beschermingsbewindvoerders nagevraagd hoe zij aankijken tegen de situatie dat er, naast een beschermingsbewindvoerder, ook een schuldhulpverlener of een Wsnp-bewindvoerder bekend is. Deze interviews zijn opgenomen in bijlage 1 tot en met 4. Er is hierbij gevraagd hoe de beschermingsbewindvoerders de communicatie vanuit het deurwaarderskantoor het liefste willen zien. Wensen zij bijvoorbeeld dat echt alle communicatie met de Wsnp-bewindvoerder of schuldhulpverlener verloopt, of blijven zij zelf ook graag op de hoogte van het verloop van deze trajecten? Alle vier de geïnterviewde bewindvoerders waren het erover eens dat in zo'n geval de communicatie omtrent de schulden het beste met de schuldhulpverlener of Wsnp-bewindvoerder kan verlopen. Zij zijn immers het beste op de hoogte over het verloop van het schuldhulpverleningstraject of Wsnp-traject. De bewindvoerders geven wel aan dat zij bij samenloop van deze trajecten erop zullen blijven toezien dat zij de taken waarvoor zij zijn aangesteld naar behoren uitoefenen. De bewindvoerder zal er dus voor zorgen dat aan de lopende verplichtingen, zoals de betaling van de lopende huurtermijnen, wordt voldaan. De beschermingsbewindvoerder houdt zich echter niet meer bezig met de schulden die zijn meegenomen in het schuldhulpverleningstraject of het Wsnp-traject, omdat geacht wordt dat de schuldhulpverlener of Wsnp-bewindvoerder deze taken op zich neemt. Vragen over het verloop van deze trajecten zullen dan ook voorgelegd moeten worden aan de schuldhulpverlener of Wsnp-bewindvoerder. Mocht dit traject onverhoopt tussentijds worden beëindigd, dan kan wel weer met de beschermingsbewindvoerder worden gecommuniceerd.

6.5 De uitvoering binnen Van Arkel

In de vorige paragraaf is te lezen dat beschermingsbewindvoerders van mening zijn dat de communicatie omtrent de schulden met de schuldhulpverlener of Wsnp-bewindvoerder dient te verlopen, bij samenloop van een van deze trajecten met beschermingsbewind. Hieraan houden de medewerkers van Van Arkel zich, blijktens de interviews in bijlage 5 tot en met 9, in de praktijk ook. De medewerkers geven immers aan dat zij altijd zullen corresponderen met de schuldhulpverlener of Wsnp-bewindvoerder, tenzij het gaat om

lopende verplichtingen zoals de betaling van lopende huurtermijnen. Enkel in dat geval zal de beschermingsbewindvoerder nog worden aangeschreven. Voorts wordt er bij een geslaagd schuldhulpverlenings- of Wsnp-traject overgegaan tot sluiting van het dossier, waardoor ook achteraf gezien de beschermingsbewindvoerder niet meer kan worden benaderd voor de betaling van de restantschuld (die wettelijk gezien niet meer opeisbaar is). Ook worden de eventueel gelegde beslagen hierbij, conform de wet, opgeheven.

Hoofdstuk 7: Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk komen de belangrijkste conclusies uit de voorgaande hoofdstukken naar voren. De conclusies geven inzichtelijk weer of er binnen Van Arkel rekening wordt gehouden met de bijzondere aspecten die op basis van de wet, de gedragsregels en de belangen van de bewindvoerder gelden, als het kantoor een gerechtelijke procedure start of executoriale maatregelen wil nemen bij een onder bewind gestelde debiteur. Uit de conclusies vloeien aanbevelingen voort. Aan de hand van deze aanbevelingen wordt duidelijk hoe de medewerkers van Van Arkel de dossiers het beste kunnen behandelen, dan wel hoe zij hun huidige handelswijze kunnen verbeteren.

7.1 Schulden die tijdens het bewind zijn ontstaan

In onderstaande subparagrafen zal worden beschreven wat de conclusies en aanbevelingen zijn als er een schuld is ontstaan ten tijde van het bewind.

7.1.1 Conclusies

Waar de medewerkers van Van Arkel op basis van de wet rekening mee dienen te houden, is dat een schuld die is ontstaan tijdens het bewind, zonder goedkeuring van de bewindvoerder of kantonrechter, niet op de onder bewind staande goederen kan worden verhaald als de wederpartij op de hoogte had kunnen zijn van het bewind. Op dit moment worden zulk soort dossiers binnen Van Arkel niet op de juiste wijze behandeld, omdat interviews onder verschillende medewerkers van Van Arkel hebben uitgewezen dat de meeste incassomedewerkers niet weten wat zij moeten doen als de vordering ten tijde van het bewind is ontstaan.

7.1.2 Aanbevelingen

Van Arkel kan er het beste voor kiezen om in een werkinstructie op te nemen hoe de medewerkers dienen te handelen als de schuld ten tijde van het bewind is ontstaan. In de werkinstructie kan worden aangegeven dat er een brief of e-mail aan de opdrachtgever dient te worden gestuurd, waarin de opdrachtgever wordt gewezen op het feit dat de vordering tijdens het bewind is ontstaan, waardoor de debiteur mogelijk geen verhaal biedt. Vervolgens zal de opdrachtgever instructies geven over hoe de medewerkers het dossier verder moeten oppakken. Veelal zal de opdrachtgever hierbij verzoeken om tot sluiting van het dossier over te gaan. Door op deze wijze te communiceren met de opdrachtgever, alvorens de procedure wordt gestart, wordt voorkomen dat er onnodige proces- of executiekosten worden gemaakt.

7.2 Het voeren van een gerechtelijke procedure

In de volgende subparagrafen zullen de conclusies en aanbevelingen over het voeren van een gerechtelijke procedure worden weergegeven.

7.2.1 Conclusies

Waar Van Arkel op basis van de wet rekening mee dient te houden, is het feit dat de bewindvoerder dient te worden gedagvaard in civiele procedures. Ook alle communicatie hieromheen dient met de bewindvoerder in plaats van met de debiteur te verlopen. Het bovenstaande geldt ook in huurzaken en in vorderingen betreffende de echtgenoot/geregistreerd partner van de onder bewind gestelde, indien de vordering betrekking heeft op een goed dat valt in de huwelijksgemeenschap. De huidige aanpak bij Van Arkel is dat het CCBR standaard wordt geraadpleegd alvorens de medewerkers de dagvaarding opstellen. Ook wordt de bewindvoerder gelijk aan het dossier gekoppeld als deze zich al eerder meldt. Hierdoor dagvaarden de medewerkers vrijwel altijd de juiste persoon en wordt er ook vrijwel altijd met de bewindvoerder gecommuniceerd.

7.2.2 Aanbevelingen

Nu de medewerkers van Van Arkel standaard het CCBR raadplegen voordat zij gaan dagvaarden, ook al is dit wettelijk gezien niet verplicht, kunnen op dit punt geen aanbevelingen worden gedaan. Er kan hierbij enkel worden vermeld dat de incassomedewerkers vooral op deze manier kunnen blijven handelen.

7.3 Het betekenen van een vonnis/beslagexploot

Ook voor de situatie dat er een vonnis of beslagexploot moet worden betekend, kunnen enkele conclusies en aanbevelingen worden gegeven. Deze worden hierna besproken.

7.3.1 Conclusies

Op basis van de wet dienen de medewerkers van Van Arkel er rekening mee te houden dat ook het vonnis en het daarop volgende beslagexploot aan de bewindvoerder in plaats van aan de debiteur moeten worden betekend. Op dit moment geven de medewerkers van Van Arkel aan dat zij altijd aan de bewindvoerder zullen betekenen als deze zich gemeld heeft in het betreffende dossier. De medewerkers voldoen dus aan het wettelijke vereiste.

Wel moet hierbij worden opgemerkt dat de medewerkers nog niet geheel conform de gedragsregels handelen. Op grond van de gedragsregels dient een goed deurwaarder, ondanks het ontbreken van een wettelijke verplichting, namelijk het CCBR te raadplegen alvorens hij een exploot betekent. Op dit moment wordt het CCBR niet standaard door de medewerkers geraadpleegd bij het betekenen van andere exploiten dan dagvaardingsexploten.

7.3.2 Aanbevelingen

Ondanks dat de wet de deurwaarder hiertoe niet verplicht, is het de medewerkers van Van Arkel aan te raden om het CCBR te raadplegen alvorens een vonnis of beslagexploot wordt betekend. Betekening aan de verkeerde persoon kan niet in het geheel worden voorkomen, nu niet alle bewinden zijn ingeschreven in het CCBR, maar door te allen tijde het CCBR te raadplegen alvorens te betekenen, kan wel in het gros van de gevallen een verkeerde betekening worden voorkomen.

7.4 Het nemen van executiemaatregelen

Elke beslagvariant is, ondanks het feit dat een debiteur onder bewind staat, mogelijk. Wel doen zich enkele bijzonderheden voor, die zijn verwerkt in de onderstaande conclusies. Ook de aanbevelingen op dit gebied zijn hieronder opgenomen.

7.4.1 Conclusies

Als er voor wordt gekozen om beslag op roerende zaken te leggen, moet er wettelijk gezien rekening mee worden gehouden dat de inboedel niet executoriaal mag worden verkocht als er sprake is van betalingsonmacht en een minieme executieopbrengst is te verwachten. Bovendien geldt binnen Van Arkel de situatie dat een executieverkoop enkel kan worden voorkomen door het treffen van een betalingsregeling, die alleen nog met de bewindvoerder mag worden getroffen. De medewerkers van Van Arkel geven aan dat zij eigenlijk nooit beslag op roerende zaken leggen bij een onder bewind gestelde debiteur, het wordt enkel heel zelden gebruikt als pressiemiddel om de bewindvoerder alsnog tot betaling over te laten gaan. Zo lang er niet daadwerkelijk tot een executieverkoop wordt overgegaan, maar het beslag enkel als pressiemiddel wordt gebruikt om de bewindvoerder een betalingsregeling te laten treffen, handelt Van Arkel daarom op de juiste wijze.

Als er niet-periodiek derdenbeslag wordt gelegd, dienen de medewerkers van Van Arkel er conform de wet rekening mee te houden dat er geen noodtoestand ontstaat aan de

zijde van de onder bewind gestelde debiteur, waardoor de debiteur niet meer in zijn eerste levensbehoeften zou kunnen voorzien. De medewerkers van Van Arkel geven aan dat zij vrijwel nooit niet-periodiek beslag leggen, zeker niet op de leefgeldrekening. De reden hiervoor is onder andere dat er weinig gelden op de leefgeldrekening zullen staan en de onder bewind gestelde door het beslag daarom geen middelen meer zal hebben om in zijn eerste levensbehoeften te kunnen voorzien. De medewerkers houden dus rekening met dit vereiste.

Voorts dienen de medewerkers bij Van Arkel bij een periodiek derdenbeslag rekening te houden met het wettelijke vereiste dat de beslagvrije voet voor de onder bewind gestelde debiteur juist moet worden toegepast. Dit geldt echter bij alle debiteuren, dus in principe is dit geen aspect waar in het geval van bewind extra op moet worden gelet. De beslagvrije voet wordt in de praktijk altijd toegepast door de medewerkers bij Van Arkel bij een periodiek derdenbeslag, ook op dit punt wordt er daarom op de juiste wijze gehandeld.

Het volgende aspect waar wettelijk gezien rekening mee moet worden gehouden, speelt bij het beslag op een onroerende zaak. Hierbij mag de deurwaarder de onder bewind gestelde debiteur niet op oneigenlijke wijze in een dwangpositie brengen, met name doordat hij weet dat de opbrengst van de executie op geen enkele wijze in mindering strekt op de vordering waarvoor beslag werd gelegd. De medewerkers bij Van Arkel geven aan dat er sowieso bijna nooit wordt overgegaan tot beslag op een onroerende zaak, dus dat dit in het geval van een onder bewind gestelde debiteur ook vrijwel nooit voorkomt. Er kan dus niet worden gesteld of de medewerkers op dit punt goed handelen.

Ook in het geval van ontruiming doen zich geen bijzondere aspecten op basis van de wet voor bij een onder bewind gestelde debiteur ten opzichte van een debiteur die niet onder bewind is gesteld. Er mag hierbij enkel geen noodtoestand ontstaan, maar dit is slechts in zeer uitzonderlijke situaties het geval. Er kan daarom op dit punt geen conclusie worden gegeven over de handelswijze van de medewerkers van Van Arkel.

Conform de gedragsregels is het, in aanvulling op het wettelijk kader, niet geoorloofd om onnodige kosten te maken bij het leggen van beslag. De medewerkers van Van Arkel houden zich hieraan, doordat zij onder andere bij het beslag op roerende zaken niet tot een executieverkoop zullen overgaan als zij van mening zijn dat de goederen weinig zullen opbrengen.

Als er ten slotte wordt gelet op de belangen van bewindvoerders, dan blijkt uit de praktijk dat bewindvoerders het niet-periodieke beslag als minst belastend ervaren. Hier kunnen zij namelijk maandelijks rekening mee houden in het budgetplan. In de praktijk blijkt ook dat Van Arkel het vaakst beslag legt op het loon in het geval van bewind, op dit punt wordt er dus tegemoetgekomen aan de wensen van bewindvoerders.

7.4.2 Aanbevelingen

De handelswijze die Van Arkel hanteert bij het beslag op roerende zaken is wettelijk gezien geoorloofd, maar er kunnen wel aanbevelingen worden gegeven. De medewerkers gebruiken het beslag op dit moment namelijk weleens als pressiemiddel als de bewindvoerder verzuimt een regeling te treffen, maar het is hierbij aan te raden om wel daadwerkelijk het budgetplan te raadplegen dat Van Arkel van de bewindvoerder heeft ontvangen. Als de medewerkers hierin terugzien dat er wel afloscapaciteit is, maar de bewindvoerder weigert een regeling te treffen, dan is beslag op roerende zaken inderdaad een beslagvariant die als pressiemiddel kan worden gebruikt. Als de medewerkers echter in het budgetplan terugzien dat er echt geen afloscapaciteit bestaat, dan kunnen zij er beter voor kiezen om het dossier ofwel een tijdje aan te houden, ofwel om gebruik te maken van een andere beslagvariant.

Voor wat betreft het beslag op niet-periodieke betalingen kunnen er, ondanks dat de medewerkers op de juiste manier handelen, twee aanbevelingen worden gegeven om (nog) beter te kunnen inschatten of er wordt voldaan aan het wettelijke criterium dat er geen noodtoestand mag ontstaan door het beslag. Zo kan er ten eerste in het budgetplan worden gekeken. Als er sprake is van een negatief saldo, dan is de kans sterk aanwezig dat de onder bewind gestelde debiteur door het niet-periodieke beslag niet meer kan voorzien in zijn eerste levensbehoeften. Tevens zou het Digitaal Beslagregister kunnen worden geraadpleegd om te bekijken hoeveel instanties er loonbeslag hebben gelegd bij de debiteur. Als er al veel beslagleggers op het loon zijn en Van Arkel zou bankbeslag leggen op het moment dat de beslagvrije voet op de bankrekening wordt gestort, dan is de kans tevens sterk aanwezig dat hierdoor een noodtoestand zal ontstaan. Als de medewerkers tot de conclusie komen dat de debiteur waarschijnlijk niet meer kan voorzien in zijn eerste levensbehoeften, dan kunnen zij beter voor een andere beslagvariant kiezen.

Voor wat betreft het beslag op periodieke betalingen, houden de incassomedewerkers zich altijd aan het vereiste dat er een beslagvrije voet dient te worden toegepast. Op dit punt zijn daarom geen aanbevelingen te geven, maar kunnen de medewerkers vooral doorgaan zoals zij op het moment ook handelen.

Bij beslag op onroerende zaken geldt binnen Van Arkel dat vrijwel nooit gebruik wordt gemaakt van deze beslagvariant. De enige aanbeveling die daarom kan worden gegeven is dat de medewerkers, als zij toch voor deze beslagvariant willen kiezen, het Kadaster zullen moeten raadplegen. Hierin is terug te vinden hoeveel hypotheeken er op het onroerende goed zijn gevestigd en wat de waarde hiervan is, hoeveel beslagleggers er zijn en wat de waarde van de woning is. Als uit het Kadaster blijkt dat de woning weinig waarde heeft en er (bijvoorbeeld) meerdere beslagleggers zijn, dan kunnen de medewerkers beter voor een andere beslagvariant kiezen.

Voorts kent de wet de mogelijkheid tot ontruiming. Omdat de enige bijzonderheid hierbij is dat er geen noodtoestand mag ontstaan (wat in de praktijk vrijwel nooit gebeurt), kunnen er op dit punt geen concrete aanbevelingen worden gegeven over hoe de medewerkers dienen te handelen in het geval van ontruiming bij een onder bewind gestelde debiteur.

Ten slotte dient te worden opgemerkt dat er op basis van de gedragsregels en de belangen van bewindvoerders bij het leggen van beslag geen aanbevelingen gegeven kunnen worden, nu de medewerkers de gedragsregels en de belangen van beschermingsbewindvoerders al in acht nemen.

7.5 Bewind in combinatie met schuldhulpverlening of Wsnp

De laatste conclusies en aanbevelingen worden gegeven voor de situatie dat beschermingsbewind samenloopt met schuldhulpverlening of Wsnp.

7.5.1 Conclusies

Als alle schuldeisers akkoord zijn gegaan met de minnelijke schuldenregeling of als de Wsnp is uitgesproken over de debiteur, dan zal Van Arkel op basis van de wet de rente moeten stopzetten en de eventueel gelegde beslagen moeten opheffen. Hier houden de medewerkers zich in de praktijk ook aan.

Conform de gedragsregels mag er voorts niet bij de beschermingsbewindvoerder worden bedreigd met het nemen van executiemaatregelen, als alle schuldeisers akkoord zijn gegaan met een minnelijke schuldenregeling of als de Wsnp is uitgesproken over de debiteur. Dit wordt bij Van Arkel ook niet gedaan, omdat het dossier op dat moment veelal

wordt gesloten. De medewerkers handelen ook gedragsrechtelijk gezien dus op de juiste wijze.

Gelet op de belangen van bewindvoerders, mogen de medewerkers van Van Arkel daarnaast niet meer met de beschermingsbewindvoerder communiceren over de schulden, indien er een schuldhulpverlener of Wsnp-bewindvoerder bekend is. Enkel voor de lopende verplichtingen wil de beschermingsbewindvoerder nog worden aangesproken. Binnen Van Arkel wordt de correspondentie in principe ook altijd enkel aan de schuldhulpverlener of Wsnp-bewindvoerder gericht in dit soort gevallen, tenzij het bijvoorbeeld gaat om huurzaken waarbij sprake is van lopende huurtermijnen. Van Arkel voldoet op dit punt dus aan de verwachtingen van beschermingsbewindvoerders.

7.5.2 Aanbevelingen

Er kunnen geen aanbevelingen worden gedaan over hoe de medewerkers van Van Arkel dienen te handelen als beschermingsbewind samenloopt met schuldhulpverlening of Wsnp. De medewerkers handelen momenteel namelijk wettelijk en gedragsrechtelijk gezien al op de juiste wijze en tevens wordt er rekening gehouden met de belangen van bewindvoerders. De medewerkers kunnen dus op deze wijze doorgaan.

Bronnenlijst

Boeken

M.J.A.M. Ahsmann, *De weg naar het civiele vonnis*, Den Haag: BJU 2011.

R. Batta, *Boeien voor de bewindvoerder*, Apeldoorn/Antwerpen: Maklu 2016.

O.K. Brahn en W.H.M. Reehuis, *Zwaartepunten van het vermogensrecht*, Deventer: Kluwer 2015.

A.M.J. van Buchem-Spapens en A. Pouw, *Faillissement, surseance van betaling en schuldsanering*, Deventer: Kluwer 2013.

K. Blankman, *Curatele voor personen met een geestelijke stoornis en bescherming op maat*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1994.

I. Jansen, *Beschermingsbewind. Een nieuwe mogelijkheid tot behartiging van de vermogensrechtelijke belangen van meerderjarigen*, Den Haag: VUGA uitgeverij 1983.

A.W. Jongbloed, *Executierecht*, Deventer: Kluwer 2017.

M.J.A. van Mourik en A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer: Kluwer 2015.

C. Philips, *Praktisch goederenrecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2016.

N.J. Polak, *Insolventierecht*, Deventer: Kluwer 2017.

S.S.M. Rutten, *Praktisch ondernemingsrecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2017.

J.P.H. Timmermans en N.H.P.G. Sommers, *Praktisch Burgerlijk Procesrecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2017.

P. Vlaardingenbroek, K. Blankman, A.P. van der Linden, E.C.C. Punselie en W.M. Schrama, *Het hedendaagse personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2017.

R.D. Vriesendorp, *Arresten insolventierecht*, Deventer: Kluwer 2017.

K. Wagner, *Sancties in het burgerlijk procesrecht*, Apeldoorn: Maklu 2007.

S.F.M. Wortmann & J. van Duijvendijk-Brand, *Compendium van het personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2018.

Dissertaties

K. Blankman, I.G. Oehlers-Oosterhof en H.C.D.M. Oomens, *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen. Het beschermingsbewind nader onderzocht*, Amsterdam: Vrije Universiteit 2002.

Elektronische bronnen

www.advocatenblad.nl, bezocht mei 2018

www.schuldinfo.nl, bezocht februari-maart 2018

Kamerstukken

Kamerstukken II 1978-79, 15350, nr. 3.

Kamerstukken II, 2004/05, 29942, nr. 3.

Kamerstukken II 2011/12, 33054, nr. 3.

Personen

Karin Basters, bewindvoerder over de goederen van haar dochter

Jacqueline Bekkers, bewindvoerder over de goederen van haar moeder

Esther van Binsbergen, incassomedewerker bij Van Arkel

Samira El Bouazzaoui, ex-bewindvoerder

Juul Boshouwers, incassomedewerker bij Van Arkel

Joyce Buitelaar, incassomedewerker bij Van Arkel

Toos Ebben, incassomedewerker bij Van Arkel

Sanne van Meggelen, incassomedewerker bij Van Arkel

Nikki Wolff, bewindvoerder bij Dichtbij Bewindvoering

Vaktijdschriften

B.J. Engberts, 'Samenloop van beschermingsbewind en insolventie. Wat als de gefailleerde of debiteur onder beschermingsbewind is of wordt gesteld?', *Tvl* 2010/3.

G.H. Lankhorst, 'Niet-ontvankelijkheid saniet in hoger beroep', *SchuldSanering* 2009/5.

H. Van der Westen, 'De samenloop van Wsnp- en beschermingsbewind', *SchuldSanering* 2009/4.

Wet- en regelgeving

Recommendation No. R (99) 4 of the Committee of Ministers to Member States of the Council of Europe on Principles concerning the Legal Protection of Incapable Adults.

Regeerakkoord "Bruggen slaan", 29 oktober 2012.

Wet van 15 mei 1981, *Stb.* 1981, nr. 283.

Wet van 16 oktober 2013, *Stb.* 2013, nr. 414.

Wet van 13 juli 2016, *Stb.* 2016, nr. 288.

Wet van 24 april 2017, *Stb.* 2017, nr. 177.

Jurisprudentielijst

Hoge Raad

1. HR 22 april 1983, *NJ* 1984, 145.
2. HR 20 oktober 1995, *NJ* 1996, 218.
3. HR 26 november 1897, *W* 7074.
4. HR 21 mei 1999, *NJ* 2001/630.
5. HR 13 juni 2003, *NJ* 2004, 196.
6. HR 27 mei 2011, *LJN* BP8708.
7. HR 25 mei 2012, *LJN* BV4010.
8. HR 14 december 2012, *LJN* BY0966.
9. HR 13 december 2013, ECLI:NL:HR:2013:1881.
10. Parket bij de HR 3 januari 2014, ECLI:NL:PHR:2014:105.
11. HR 7 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:525.

Gerechtshoven

12. Hof 's-Gravenhage 21 april 1998, *VN* 1988, 2562.
13. Hof Leeuwarden 2 oktober 2012, ECLI:NL:GHLEE:2012:BY4293.
14. Hof 's-Hertogenbosch 9 april 2013, ECLI:NL:GHSHE:2013:BZ7408.
15. Hof Amsterdam 17 juni 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:2388.
16. Hof Amsterdam 3 februari 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:167.
17. Hof 's-Hertogenbosch 23 juni 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:2278.
18. Hof Amsterdam 14 juli 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:2967.
19. Hof Arnhem-Leeuwarden 26 april 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:3438.
20. Hof 's-Gravenhage 11 mei 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1856.
21. Hof 's-Hertogenbosch 14 maart 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:992.
22. Hof 's-Hertogenbosch 13 maart 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:1103.

Rechtbanken

23. Rb. Breda 23 juli 1984, *KG* 1984, 247.
24. Rb. Haarlem 9 september 2010, ECLI:NL:RBHAA:2010:BN5484.
25. Rb. Noord-Holland 29 januari 2013, ECLI:NL:RBNHO:2013:8077.
26. Rb. Gelderland 9 maart 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:8201.
27. Rb. Gelderland 3 september 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:8201.
28. Rb. Oost-Brabant 11 september 2014, ECLI:NL:RBOBR:2014:5285.
29. Rb. Rotterdam 3 april 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:2448.
30. Rb. Rotterdam 31 juli 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:5640.
31. Rb. Oost-Brabant 2 oktober 2015, ECLI:NL:RBOBR:2015:5743.
32. Rb. Overijssel 5 oktober 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:4540.
33. Rb. Gelderland 15 december 2015, ECLI:NL:RBGEL:2015:8120.
34. Rb. Amsterdam 25 maart 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:2020.
35. Rb. Oost-Brabant 7 april 2016, ECLI:NL:RBOBR:2016:1894.
36. Rb. Limburg 2 augustus 2016, ECLI:NL:RBLIM:2016:6789.
37. Rb. Oost-Brabant 7 september 2017, ECLI:NL:RBOBR:2017:4835.
38. Rb. Noord-Nederland 5 december 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:4625.

Kamer voor gerechtsdeurwaarders

39. KvG 4 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:YB0902.
40. KvG 16 december 2014, ECLI:NL:TGDKG:2014:235.
41. KvG 20 oktober 2015, TGDKG:2015:195.